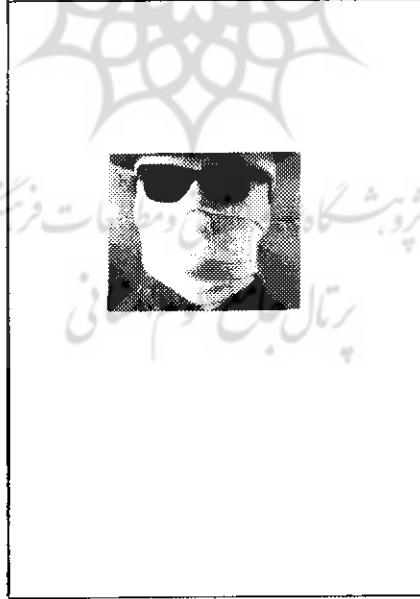
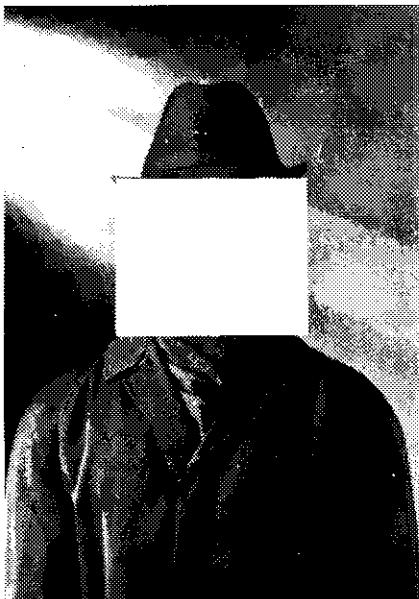

سیستم شماره شناസایی واحد و کاربرد آن در نظام مالیاتی

غلامرضا
سلامی

شناسائی

اطلاعات مربوط به یک انسان در عصر کامپیوتر در جندین سیستم از جمله ثبت احوال، آموزش و پرورش، آموزش عالی، تأمین اجتماعی، اداره گذرنامه، کارگزینی محل کار، سازمان مالیاتی و... نگهداری می شود.

آیا این سیستها با یکدیگر مرتبطند و یا باید مرتبط باشند؟ و با هر سیستم به طور مستقل از اطلاعات مربوط به خود استفاده می کند؟ نهود شناسایی شخص به وسیله سیستم چگونه است؟ آیا از نام و نام خانوادگی، شماره شناسنامه، نام پدر، محل تولد، تاریخ تولد استفاده می شود یا مجموعه ای از اطلاعات فوق یا هر سیستم یک شماره شناسایی مخصوص دارد؟

سیستم مالیاتی را مثال می زیم آیا با داشتن تمام اطلاعات فوق قادر به تعقیب و جمع آوری اطلاعات مالیاتی اشخاص می باشد؟

یک فرد طی زندگی با جند شماره شناسایی سروکار دارد؟ شماره شناسنامه، شماره دانشجویی، شماره گذرنامه، شماره کارمندی، شماره تأمین

اجتماعی، شماره حساب بانکی در بانکهای مختلف، شماره شناسایی مالیاتی و شماره های دیگر.

آیا امکان استفاده از یک شماره شناسایی واحد به جای تمام شماره های پیشگفته وجود دارد؟ در این نوشتار سعی شده است برای دستیابی به

مسلمان ایجاد چنین شماره شناسایی مراکز

گوناگونی دارد که بر اهل فن پوشیده نیست و در

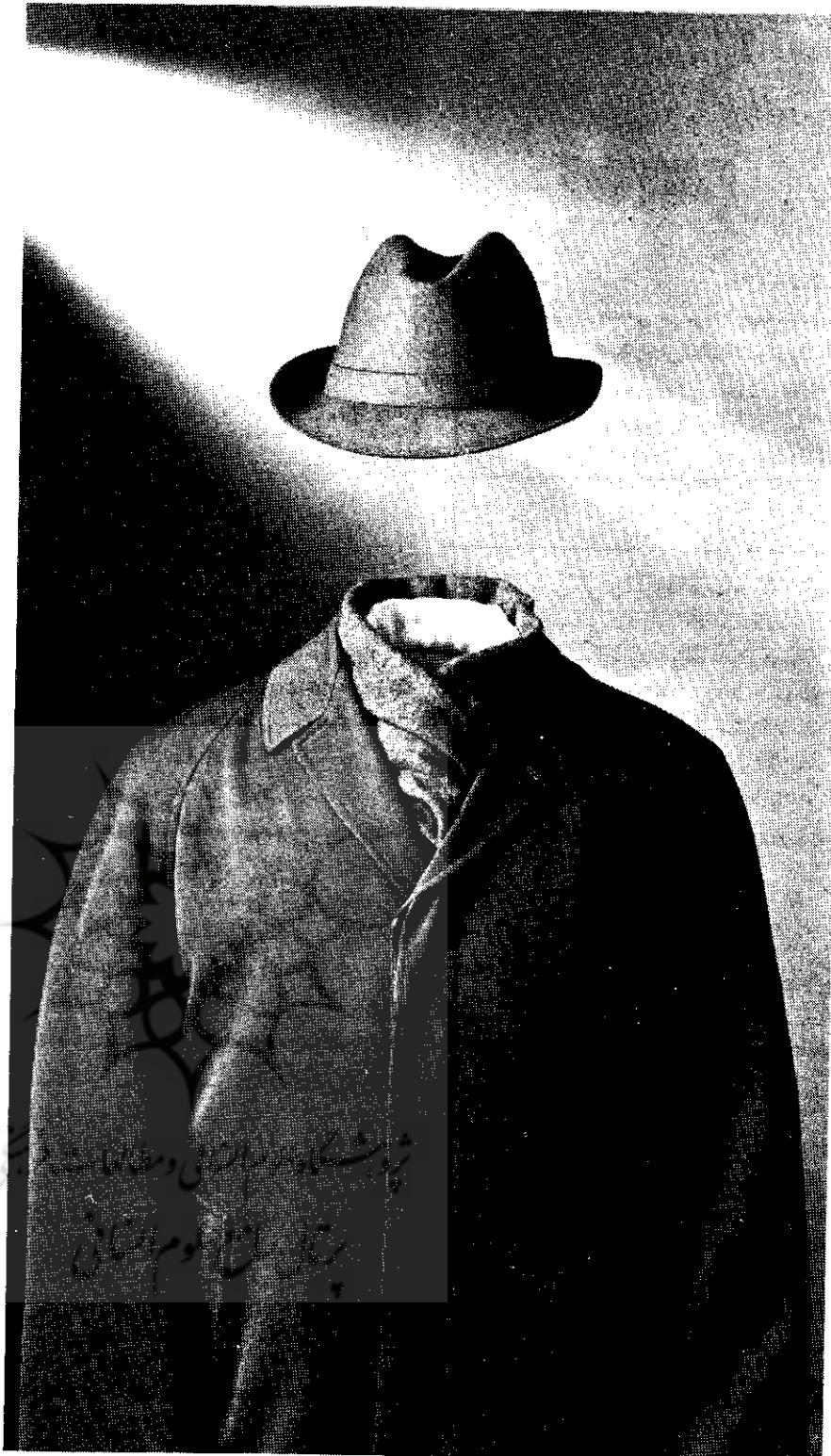
تغییری نکرده است به اطلاعات قبلی او بیووند می خورد.

۳ - هم شخص وهم سازمان طرف او از حمایتهای اطلاعاتی برخوردار خواهند بود. مثلاً جنانجه شخص مورد بحث دارای دو محل کار باشد و در هر دو محل ازوی حق بهم کسر شود می باشد از حقوق بازنشستگی بیشتری استفاده کند. بالعکس همین شخص از نظر مالیانی نمی تواند از دو معافیت و از دونج پایین استفاده کند.

۴ - مهترین مزیت این است که سیستمهای گوناگون با تمیهیدات قانونی بسادگی قادرند اطلاعات خود را در مورد شخص مورد نظر از طریق سیستمهای دیگر تکمیل کنند. حال باید دید بهترین شماره شناسایی که در طی مدت زندگی یک فرد و حتی پس از مرگ وی می تواند مورد استفاده سیستمهای گوناگون واقع شود چیست؟ مسلمان در کشور ما شماره شناسایه می تواند جایگزین کلیه شماره های شناسایی دیگر فرار گیرد اما نه شماره شناسایه ای که ما داریم، زیرا این شماره جزیک شماره سریال در یک حوزه ثبتی و در یک سال شمسی جزو دیگری نیست و بایران برای شناسایی کامل فرد، باید همواره تاریخ و محل صدور شناسایه، علاوه بر شماره آن قید شود. حال چنانچه شماره ای ایجاد شود که کلیه اطلاعات فوق را دربرگیرد. امکان وجود تشابه در شماره شناسایی از بین می رود و یک فرد از ابتدای زندگی هی تواند از این شماره واحد در تمام سیستمهای اطلاعاتی طرف خود استفاده کند وبا بالعکس تمام سیستمهای اطلاعاتی می توانند از یک شماره شناسایی واحد بدون هیچ گونه اشکالی استفاده کنند.

سیستم پیشنهادی

همانگونه که در فوق اشاره شد در یک سیستم مکانیزه برای شناسایی یک شخص کافی است که شماره شناسایه و تاریخ و محل صدور شناسایه وی ورق بزی

تأمن اجتماعی منقول می شود.

۲ - سوابق اطلاعاتی مشخص در یک سیستم هرگز مفقود نمی گردد. برای مثال اطلاعات کارگر استخدام شده پیشگفته، جنانجه دارای سابقه حق بیمه بوده باشد، با دلیل آنکه، گذشناشایی وی

ابنجا فقط به چند مورد عمدۀ آن اشاره می شود.

۱ - ارتباط فرد با سیستم مورد نظر بدون مقدمات قبلی و با اولین برخورد ایجاد می شود. برای مثال اطلاعات مربوط به یک کارگر به محض استخدام و دریافت اولین دستمزد به سیستم مکانیزه سازمان

حقوقی و رقم ۶، شماره ترتیب است، از آنجاییکه عمر شخصیت‌های حقوقی می‌تواند از بیکصد سال تجاوز کند لذا در هر قرن می‌توان علامت فوق را تغییر داد تا علامت علاوه بر معرفی شخصیت حقوقی قرن ثبت آن را نیز نشان دهد.

روش دوم

در این روش می‌توان از اطلاعات مربوط به روز و ماه تولد صرف نظر کرد (این اطلاعات مانند سایر اطلاعات پرسنلی نگهداری خواهد شد) و در عرض شماره ترتیب را تا ۵ رقم افزایش داد. حسن این روش در این است که لزومی به تغییر شماره ثناشمه سالهای قبل وجود نداشته و از ترکیب اطلاعات موجود در شناسنامه اشخاص می‌توان شماره شناسایی

۲- شماره ترتب

با توجه به محدوده های کوچک زمانی و مکانی عوق به نظر می رسد میزان مولید در یک روز و در هر منطقه از یکصد نفر تجاوز نکند بنابراین برای شماره ترتیب متولین دورهم کافی است. مثلاً اگر شخص هورز بحث سی و هفتین کسی باشد که در هر منطقه فوق برای وی شناسنامه صادر شده باشد، شماره شناسایی وی چنین خواهد بود.

مشخص باشد (در مورد شخص حقوقی شماره ثبت و تاریخ و محل ثبت).

شماره شناسایی بیشنهادی از ۱۲ رقم تشکیل می‌شود که ۶ رقم آن مربوط به تاریخ تولد و ۴ رقم آن مربوط به محل تولد و ۲ رقم باقیمانده شماره ترتیب است بنابراین با توجه به اینکه هر شخص بالغ تاریخ تولد خود را در حافظه دارد لذا شماره شناسایی که باید حفظ کند از ۶ رقم تجاوز نخواهد کرد.

١ - تاریخ تولد:

تاریخ تولد هر شخص (تاریخ ثبت در مورد اشخاص حقوقی) با روز، ماه و سال شخص می شود مثلاً شخصی که در تاریخ سیمین دیماه بکهزار و سیصد و بیست و چهار متوال شده است، با شش رقم بدین شرح مشخص می شود:

ر شماره‌ای که وی باید بخاطر سپاراد عدد ۱۱۲۳۱ خواهد بود.

در مورد اشخاص حقوقی با توجه به اینکه قاعدتاً عداد تأسیس آنها در یک منطقه ثبیتی در روز از ده شرکت تجاوز نخواهد کرد لذا کافی است بکی از رقام شماره ترتیب به یک حرف یا علامت تبدیل

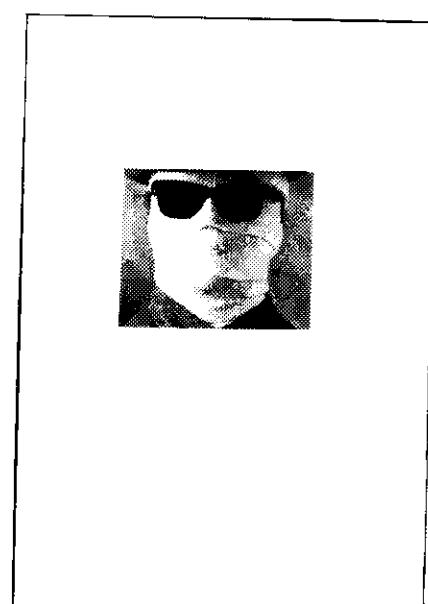
که در اینجا علامت - تعیین کننده شخصت

برای شناسایی محل تولد هر شخص کافی است، که نام استان (یا شهر اصلی) و شهرستان (با ناحیه شهری) وی مشخص باشد. در این صورت لازم است کلیه استانها، شهرها و شهرستانهای کشور دارای کدهای از پیش تعیین شده باشند.

از آنجا که برای استانها و شهرهای نیزگ دور قم درنظر گرفته شده است بنابراین تا ۹۹ استان و شهر نیزگ قابل گذاری است و در هر استان یا شهر نیزگ نیز تا ۹۹ شهرستان یا ناحیه شهری می‌تواند دارای شماره باشد که به نظر کافی می‌آید. برای مثال اگر فرض کنیم که شهر تهران ۰۱ باشد و شخص مورد نظر در منطقه (با حوزه ثبتی) ۱۲ متولد شده باشد محل تولد وی چنین مشخص می‌شود.

۴ . ۷ ۲ ۷ ۲ ۸

که در اینجا گذ منطقه جدید بجای بخش قدیم ذکر شده است.

پرونده اصلی^۱ مرکز خدمات مالیاتی ثبت شده و از این پس این شخص در سازمان مالیاتی دارای سابقه خواهد بود. در پرونده اصلی علاوه بر اطلاعات برسنی لازم، محلهایی برای بهنگام کردن درآمد مشمول مالیات منابع مختلف مودی نگهداری می شود. علاوه بر آن شماره شناسایی همسرو فرزندان و پدر و مادر هر مؤذی در پرونده اصلی وی نگهداری می شود. (در مورد اشخاص حقوقی شماره شناسایی مدیران و صاحبان سهام یا سهم الشرکه مثلاً پیش از ۵ درصد).

^۲ – به محض اینکه منابع درآمد مودی از یک منبع تجاوز کرد یک پرونده تغییرات^۳ نیز برای وی ایجاد می شود.

^۳ – فرض کنیم شخص موردنظر علاوه بر استخدام در شرکت قوی، به کار واردات یا صادرات کالا می پردازد. بنابراین فقط کافی است که شماره شناسایی وی بر روی جواز گمرکی درج شود تا اطلاعات مربوط به این معامله بالا فاصله به پرونده وی منتقل گردد. چنانچه فرض شود شخص مورد بحث خرد عتمده داخلی نیز داشته است، فقط کافی است از طریق فروشنده در لیست خردواران عتمده منظور و به حوزه مالیاتی (طبق قانون) اعلام گردد. در اینصورت این اطلاعات نیز بالا فاصله در پرونده مالیاتی مودی ثبت خواهد شد. نکته مورد توجه در این جا این است که با این روش و با تمهدات قانونی می توان جلوی تقلبات متداول را گرفت، بدین نحو که اگر فروشende شماره شناسایی

بقیه در صفحه ۶۸

1. Master File

2. Transaction File

پراکنده ای جغرافیایی و تبع منابع درآمد) سروکار داشته باشد. در این صورت اگر شماره شناسایی واحد وجود نداشته باشد، تبادل و گردآوری اطلاعات بین حوزه های مالیاتی و منابع از یک طرف و در بین خود حوزه ها، فقط از طریق مکانی به امکان پذیری می شود، زیرا به فرض استفاده از شماره شناسایی در هر حوزه، این شماره ها الزاماً بکسان نیستند، لذا تنها طریق شناسایی، به کارگیری نام و نام خانوادگی (نام شرکت) و اطلاعات تکمیلی دیگری مانند شماره شناسایی (شماره ثبت) و احیاناً تاریخ صدور (تاریخ ثبت) خواهد بود. البته امکان برقراری شماره شناسایی واحد مخصوص استفاده در نظام مالیاتی وجود دارد ولی در عمل اشکالات بسیاری پیش می آید که مهمترین آنها دشواری تخصیص شماره شناسایی واحد به چندین میلیون مودی بالقوه مالیاتی و همچنین آگاهاسازی مؤبدان و اشخاص ثالث از شماره شناسایی آنهاست. در حالی که شماره شناسایی واحد (شماره شناسایی یا شماره ثبت سیستمیک) احتیاجی به تخصیص ندارد (زیرا که بالا فاصله پس از تولد خوبه خود ایجاد می شود) و آگاهی از آن نیز چه برای مودی و چه برای اشخاص ثالث خود به خود پدید می آید.

به منظور بررسی کاربرد عملی شماره شناسایی واحد در یک نظام مالیاتی در زیر اکثر ارتباطات یک مودی فرضی را با سازمان مالیاتی در نظر می گیریم.

^۱ – فرض شود شخص موردنظر حقوق بگیر یک شرکت باشد. بنابراین با دریافت اولین حقوق شماره شناسایی او از طریق لیست حقوق به حوزه مالیاتی مربوط ارسال می شود. این اطلاعات بالا فاصله در

استفاده از شماره شناسایه های جدید

شماره شناسایه های جدید از ۱۰ رقم شامل یک جزء ۳ رقمی که احتمالاً شماره حوزه ثبتی و یک جزء ۶ رقمی که می تواند شماره ترتیب و بالاخره یک جزء یک رقمی که احتمالاً گذ کنترل است، تشکیل شده است. چنانکه سیستم فعلی طوری طراحی شده باشد (و بهتر است چنین باشد) که هیچ دونفری حداقل در یک محدوده زمانی بقصد ساله دارای یک شماره بکسان نباشند، در این صورت می توان این شماره شناسایی واحد را جایگزین کلیه شماره شناسایی های دیگر در سیستمهای متفاوت کرد. به صورت چه این روش پذیرفته شود و چه روش پیشنهادی مورد توجه قرار گیرد لازم است شماره شناسایی علاوه بر شماره شناسایه بر روی اوراق هویت افراد متولد سالهای قبل به نحوی منعکس شود. همانگونه که ذکر شد، استفاده از شماره شناسایی واحد در سیستمهای مختلف مزایای زیادی دربردارد، اما در اینجا فقط به کاربرد آن در نظام مالیاتی پرداخته می شود.

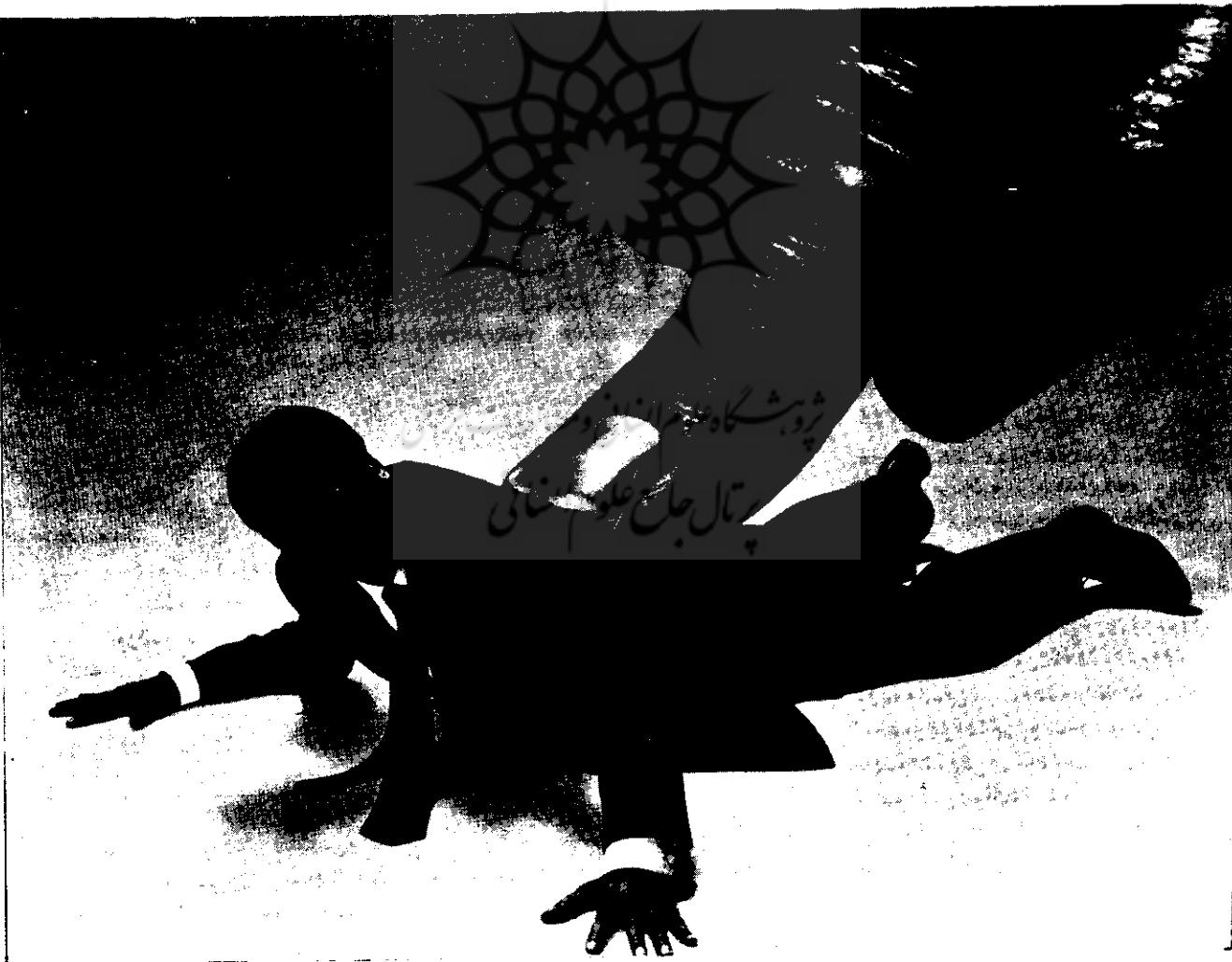
کاربرد در نظام مالیاتی

آنچه مسلم است مزیت چنین سیستمی برای نظام مالیاتی انکار ناپذیر است زیرا طبیعت فعالیتهای اقتصادی اقضای می کند که شخص حقیقی با حقوقی با تعداد زیادی حوزه مالیاتی (به دلیل

* سیدحسین حسینی عراقی

راههای افزایش ضریب اطمینان کنترلهای حسابداری

دولتی

که ابتدا به توضیح آن می پردازیم.

به استناد ماده ۳۰ قانون برنامه و بودجه مصوب اسفندماه ۵۱، کمیته تخصیص اعتبار، به منظور برقراری تعادل منطقی بین دریافتها و پرداختهای دولت و همچنین آگاهی از میزان پیشرفت عملیات اجرایی دستگاهها، معمولاً هر سه ماه یک بار، براساس گزارشی که سازمان برنامه و بودجه در این زمینه از چگونگی اجرای عملیات دستگاههای اجرایی و نیاز مالی دوره بعد آنها به کمیته مذکور ارائه می دهد و با توجه به میزان وجودی که انتظار می رود خزانه برای آن دوره وصول کند، قسمتی از حجم اعتبار مصوب هر یک از دستگاههای اجرایی را، برای دوره مربوط به آنها اختصاص می دهد، به نحوی که سرعاج تخصیص اعتبار سالانه هر یک از آنان، از اعتبار مصوب شان تجاوز نکند.

شیوه گزارشگری بدین تهවی است که ذیحسابی هر یک از دستگاههای اجرایی، اطلاعات مربوط به هزینه و تعهدات ایجاد شده از ابتدای سال تا تاریخ تنظیم گزارش را از دفتر معین اعتبارات، به تفکیک برنامه در قالب فصول استخراج می کند (دفتر معین اعتبارات، دفتر مستقل آماری است که ارقام آن از دفتر کل ذیحسابی نقل نمی شود در این مورد بموضع توضیح داده خواهد شد) و آن را به دفتر بودجه دستگاه متبع ارائه می دهد، دفتر مزبور به منظور اخذ تخصیص اعتبار دوره بعد، براساس سیاهه مذکور گزارش توجیهی از پیشرفت عملیات و همچنین نیاز دوره بعد در رابطه با هر یک از طرحها و فعلیتها تهیه می کند و آن را به سازمان برنامه و بودجه می فرستد.

سازمان مزبور بنابر قاعده، براساس گزارشها رسمیده، گزارش نهایی از نیازهای دستگاههای اجرایی دوره بعد را تهیه و به کمیته مذکور تسلیم می کند.

این کمیته با توجه به گزارش دریافت شده و وضعیت موجودی خزانه در رابطه با دوره موردنظر، در مورد واگذاری تخصیص اعتبار، تصمیم لازم می گیرد و آن را کنایا از طریق وزارت امور اقتصادی و دارایی به دستگاههای اجرایی و خزانه ابلاغ می کند.

باید یادآوری شود که سیستم تخصیص اعتبار به شرطی می تواند در امر کنترل و نظارت بر اجرای ورق بزنید

نظام بودجه بندی و ساختار نظام اداری کشور وجود کنترل و نظارت بر اجرای بودجه و مجموعه قوانین و مقررات حاکم و ناظر بر عملیات مالی دولت است. بنابراین تغییر نیادی در نظام حسابداری دولتی ایران مستلزم تحول بخشیدن به مجموعه ساختار سازمانهای دولتی و از جمله تغییر نیادی در روشها و مدلها پیشیگی بودجه است که نیاز به بررسیهای دامنه دار و زمان طولانی دارد.

باید آوری می شود که در زمانهای نزدیک وزارت امور اقتصادی و دارایی در زمینه تحول بخشیدن به نظام حسابداری دولتی اقدامات به نسبت مؤثری انجام داده است و الگوی پیشیگی بودجه و نظم اداری و مالی کشور در سازمان برنامه و بودجه در دست تحقیق و بررسی است. اما هدف ارتقیابی این مقاله ارائه روشهای مؤثر برای افزایش کنترل در مصرف اعتبارات مصوب در شرایط موجود است، به نحوی که وحدت رویه در سازمانهای مختلف دولتی نیز حفظ شود. این کنترلهای طور معمول کنترل بر اعتبارات مصرفی، کنترل کنترلهای غیر مصرفی (اموال دولتی) و کنترل حفظ وحدت رویه در ذیحسابیهای مختلف را دربر می گیرد. که قسمت اول این مقاله به بحث درباره کنترل اعتبارات مصرفی اختصاص دارد.

لازم به توضیح است که این مقاله تنها به بخش مصارف بودجه سالانه کل کشور نظر دارد و روشهای کنترل و نظارت مؤثر منابع بودجه، بویژه درآمدهای مالیاتی، باید جداگانه بررسی شود. در پیشتر دستگاههای اجرایی در مرحله اجرای بودجه، به دلایلی که از کنترل نکردن مصرف اعتبارات سرچشمه می گیرد، در تأمین اعتبار و مصرف اعتبارات تخصیصی اختلالهایی پدید می آید که در زیر بررسی می شود:

۱۰. تخصیص اعتبار نابجا و نامناسب

بررسی این مشکل به نسبت رایج، مستلزم شناخت مکانیزم تخصیص اعتبار و اهمیت آن است

بودجه کل کشور به عنوان برنامه مالی دولت بازتاب سیاستهای اقتصادی و مالی دولت است که سیستم حسابداری دولتی اجرای آن را کنترل و ارزیابی کرده و نتایج به مجموعه ساختار سازمانهای می کند. دستیابی به هدفهای بودجه بیش از هر چیز به دست آمد و این خود مستلزم داشتن سیستم مناسب و کارآمد حسابداری است تا اولاً کلیه عملیات مالی اعم از نقدی و غیرنقدی در حسابها منعکس شود، ثانیاً کلیه کنترلهای لازم و مقرر و به صرفه و دور از ابعاد هرگونه کندی در جریان فعالیتها انجام شود و ثالثاً حسابها به نحوی طبقه بندی شوند که کاملاً با طبقه بندی بودجه منطبق باشد تا امر تجزیه و تحلیل و مقایسه عملکرد با بودجه بسادگی میسر شود. در عین حال باید در نظر داشت که سیستم حسابداری دولتی در دستگاههایی که به نحوی از بودجه کل کنترل استفاده می کنند، نباید از مجموعه سیستم اجرایی و عملیاتی دولت مستقل باشد تا بتوان با بهره گیری از جدیدترین و مناسبترین روشهای حسابداری یا تعییه کنترلهای لازم برای کارآتر ساختن سیستم و رعایت قوانین و مقررات به همراه در نظر داشتن صرفه و صلاح در انجام هزینه ها، تنها به طرح و تنظیم سیستم مناسب اکتفا کرد. بعلاوه اجرای بودجه مرحله ای از فعالیت نظام بودجه است و از این نظر مرحله قبل از اجراء مانند تهیه و تنظیم و تصویب بودجه با مرحله بعد از آن نیز به اندازه کافی در دستیابی به هدفهای بودجه اهمیت دارد. همچنین نمی توان از تأثیر قوانین و مقررات بر اجرای بودجه غافل بود.

به هر حال کارآبی نظام مالی دولت نیز در گرو

اعتبار، نمونه سیاهه‌های مربوط به اخذ تخصیص اعتبار، اعلام مانده تعهدات و اعتبارات برگشته در پایان دوره مالی، از روش متعدد الشکلی پیروی نمی‌کنند.

۲۰. ایجاد تعهدات زاید بر اعتبار:

ماده ۱۹—قانون محاسبات عمومی مصوب شهریورماه ۶۶ در مورد تعهد چنین مقرر می‌دارد:
ماده ۱۹—«تعهد از نظر این قانون عبارت است از ایجاد دین بر ذممه دولت ناشی از:
الف—تحویل کالا یا انجام دادن خدمت.
ب—اجرای فرآندازی که با رعایت مقررات منعقد شده باشد.
ج—احکام صادر شده از مراجع قانونی و ذصلاح.

د—پیوستن به فرآندازهای بین‌المللی و عضویت در سازمانها یا مجامع بین‌المللی با اجازه قانون.»
همان طور که گفته شد، مسئولان ذصلاح هر یک از دستگاههای اجرایی، زمانی می‌توانند دینی بر ذممه دولت ایجاد کنند که آن دین قبلاً در ذیحسابی تأمین اعتبار شده باشد. به بیان دیگر پس از آنکه مقام تشخیص دهنده خرج، با انجام هزینه‌ای کتاب موافقت کرد، می‌باید سوابق امر جهت مسدود کردن اعتبار مربوط به ذیحسابی فرستاده شود. ذیحسابی ضمن تأیید کسی دال بر وجود اعتبار در برنامه و فصول مربوط، (به شرط وجود اعتبار)، آن را در دفتر معین اعتبارات ثبت می‌کند. لیکن بیشتر مسئولان دستگاههای اجرایی بدون رعایت توالی مراحل انجام خرج، دست به ایجاد دین بر ذممه دستگاه اجرایی متبوع می‌زنند. گاه اتفاق می‌افتد که این نوع تعهدات فاقد اعتبار در برنامه و فصل مربوط است. با وجود اینکه در این مورد ماده ۹۲ و ۹۳ قانون مذکور مقرر می‌دارند:

ماده ۹۲—«در مواردی که بر اثر تعهد زائد بر اعتبار با عدم رعایت مقررات این قانون خدمتی

تأمین اعتبار که یکی از مراحل مهم انجام خرج است، به علت ندادن مجوز قانونی در رابطه با روش نگهداری حسابها، در دفترهای روزنامه و کل و صورتحسابهای ذیحسابی انعکاسی ندارد. در حالی که به موجب ماده ۵۲ قانون محاسبات عمومی مصوب شهریورماه ۶۶، پرداخت هزینه‌ها به ترتیب پس از طی مراحل تشخیص، تأمین اعتبار، تعهد، تسجيل و حواله، همراه با اعمال نظارت مالی به عمل می‌آید. همچنین به موجب ماده ۵۳ این قانون، مسئولیت تأمین اعتبار تואم با تطبیق پرداختها با قوانین و مقررات به عهده ذیحساب محول شده است. به طوریکه ملاحظه می‌شود، در موارد مذکوره تنها توالی مراحل انجام خرج و مرحله تأمین اعتبار تصریح شده، بلکه مسئولیت تأمین اعتبار صراحتاً به عهده ذیحساب گذاشته شده است. در ضمن مهمترین اطلاعات لازم برای اخذ تخصیص اعتبار هر دوره و همچنین مانده تعهدات و برگشت اعتبار تخصیص یافته جذب نشده در پایان سال مالی هریک از دستگاههای اجرایی مشمول قانون محاسبات و اعلام آن به مراجع ذیرپرط، از این دفتر استخراج می‌شود. لذا برداشتی که ما در اصطلاح حسابداری از دفتر معین داریم در مورد دفتر معین اعتبارات صدق نمی‌کند.

با توجه به مطلبی که در این مورد گفته شد به دلایل زیر اطلاعات برگرفته از دفتر معین اعتبارات که در اواقع راهگشای فعالیتهای مالی ذیحسابی است، درخور مطالعه و تأمل است.
۱—همان طور که گفته شد، به علت محدودیت قانونی، هر فقره از اعتبارات ذخیره شده به منظور ایجاد تعهد خاص، در دفترهای روزنامه، کل و صورتحسابها منعکس نمی‌شود تا مرجع رسیدگی کننده بعد از خرج موظف به بررسی آن باشد.

۲—سیاهه‌هایی که به منظور اخذ تخصیص اعتبار هر دوره، همچنین مانده تعهدات و برگشت اعتبارات تخصیص یافته جذب نشده در پایان دوره مالی به وسیله ذیحسابی تهیه می‌شود، در صورتی قابل اطمینان و اعتماد خواهد بود که توسط مرجع ثالثی مورد رسیدگی و اظهارنظر قرار گرفته باشد.

۳—ذیحسابهای دستگاههای اجرایی مشمول قانون محاسبات عمومی، در رابطه با فرم دفتر معین

بودجه مؤتر باشد که سازمان برنامه و بودجه گزارشها رئیسه از پیشرفت عملیات هریک از دستگاههای اجرایی را با توجه به هدفها و سیاستهای پیشینی شده دقیقاً رسیدگی و تجزیه تحلیل کند. در اواقع تخصیص اعتبار می‌باید تضمینی برای پیشرفت طرحها یا فعالیتها براساس برنامه‌ها و سیاستهای از پیش تعیین شده دستگاههای اجرایی باشد.

حال که به مکانیزم تخصیص اعتبار و اهمیت آن آشنا شدیم، به چگونگی ثبت عملیات حسابداری اعتبارات مصوب، تخصیص اعتبار، ایجاد تعهدات و انجام هزینه ذیحسابهای در خلال سال مالی می‌پردازیم.

نحوه ثبت عملیات مالی در دفاتر و صورتحسابها:

به استناد ماده ۹۳ قانون محاسبات عمومی مصوب دیسمبر ۱۴۴۹ و ماده ۱۲۸ قانون مزبور، دستور عمل اجرایی مربوط به روش نگهداری حسابها و همچنین نمونه فرمها، اسناد و دفاتر مورد عمل ذیحسابهای مشمول این قانون، توسط وزارت اقتصاد و دارایی تهیه و تنظیم شده و به منظور اجرا به ذیحسابها ابلاغ می‌شود.
در آخرین دستور عمل حسابداری که در اجرای قانون مذکوره، تهیه و تصویب و ابلاغ شده، برای حسابهای اعتبار مصوب و تخصیص اعتبار، سرفصل لازم پیش بینی شده است (حساب اعتبار مصوب، بدھکار حساب دستگاه اجرایی، بستانکار—حساب تخصیص اعتبار، بدھکار—حساب اعتبار مصوب، بستانکار) ولی مراحل بعدی ثبت عملیات حسابداری براساس دریافتها و پرداختهای نقدی در دفترها و حسابها انجام می‌شود. (حساب بانک پرداخت عمومی یا حساب بانک پرداخت طرح (حسب مورد)، بدھکار حساب دریافتی از خزانه بابت بودجه برنامه‌ای، بستانکار—حساب هزینه بودجه برنامه‌ای یا علی الحساب یا پیش پرداخت (حسب مورد)، بدھکار—بانک پرداخت عمومی یا بانک پرداخت طرح (حسب مورد)، بستانکار) یعنی

بعضی از دستگاههای اجرایی بدون توجه به تصریه مذکور همچنان نسبت به استخدام پرسنل اقدام می‌شود.

۱۴. انجام هزینه‌های غیرمعقول و نابجا:

مسئولان ذیصلاح هر یک از دستگاههای اجرایی مکلفند اعتبارات تخصیص یافته را دقیقاً منطبق با اهداف و برنامه‌های از پیش تعیین شده به مصرف برسانند. یعنی هزینه‌ها در جهت کارایی و بهره‌گیری برخالف قانون و وجهی پرداخت یا تمهیدی علیه دولت اقدام شود هر یک از این تخلفات در حکم تصرف غیرقانونی در وجوده و اموال دولتی محسوب خواهد شد.

لیکن بعضاً مشاهده می‌شود که بعضی از مسئولان به صرف وجود اعتبار و عدم منع قانونی دست به انجام هزینه می‌زنند. بدیهی است چنانچه این نوع مجوز از کمال ذیحسابی نیز بگذرد در صورت وجود اعتبار، ذیحسابی قادر به عدم تأمین اعتبار تغواصد بود این نکته درخور توجه است که این مجوز خرجها در اوخر سال مالی معمولاً در دستگاههای اجرایی بستر دیده می‌شود. به عنوان ورق برآید

در اکثر دستگاههای اجرایی وجود دارد.

۳۰. مصرف اعتبار در موارد غیرمجاز:

انجام شود یا مالی به تصرف دولت درآید، دستگاه اجرایی ذیریط مکلف به رد معامله مربوط می‌باشد، و در صورتی که رد عین آن میسر نبوده و با فروشندۀ از قبول امتناع داشته باشد و همچنین در مورد خدمات انجام شده، مکلف به قبول وجه مورد معامله در حدود اعتبارات موجود یا اعتبارات سال بعد دستگاه اجرایی مربوط قابل پرداخت است و اقدامات فوق مانع تعقیب قانونی مختلف نخواهد بود.

ماده ۹۳- «در صورتی که براساس گواهی خلاف واقع دیحساب نسبت به تأمین اعتبار و با اقدام یا دستور وزیر یا رئیس مؤسسه دولتی یا مقامات مجاز از طرف آنها، زائد براعتبار مصوب و یا برخلاف قانون و وجهی پرداخت یا تمهیدی علیه دولت اضافه شود هر یک از این تخلفات در حکم تصرف غیرقانونی در وجوده و اموال دولتی محسوب خواهد شد.»

ابن نوع مجوز خرجها معمولاً به منظور تأمین اعتبار از کمال ذیحسابی نیز گذرد والا ذیحساب موظف است که کنیا با ذکر دلیل قانونی موارد تخلف را به اطلاع مقام تشخیص دهنده خرج برساند. به عنوان مثال تبصره ۶۰ قانون بودجه سال ۶۴ هر نوع استفاده را به استثنای مشاغل فنی با حداقل مدرک تحصیلی دانشگاهی همراه با سایر شرایطی که در این تصریه مقرر گردیده منع کرده است. لیکن در

به علاوه بند ب ماده ۲۳ قانون دیوان محاسبات مصوب بهمن ماه ۱۳۶۱، تعهد زائد براعتبار و با عدم رعایت قوانین و مقررات مالی را نیز مورد توجه قرارداده است.

با این حال به دلیل عدم توجه مسئولان دستگاههای اجرایی به قوانین و مقررات، این معضل

نظرها و پیشنهادها:

ساهه‌ای که در راسته، با مراحل انجام خرج به وسیله ذیحسابی تهیه و تنظیم می‌شود که در دفترهای روزنامه و کل صورتحسابها منعکس نمی‌گردد، توسط مرچع رسیدگی کننده بعد از خرج، مورد رسیدگی و اظهارنظر قرار گیرد. یعنی ساهه‌های مذکور پس از اظهارنظر رسیدگی کننده به دفتر بودجه دستگاه اجرایی منبع ارسال شود.

پس از آنکه دفتر مذکور نیز به منظور اخذ تخصیص اعتبار، برای سازمان برنامه و بودجه گزارش توجیهی تهیه کرد، این گزارش نیز از دیدگاه عملیاتی توسط نمایندگان سازمان برنامه و بودجه در محل، مورد رسیدگی و اظهارنظر قرار گیرد.

بدینهی است در جهت جلوگیری از هرگونه تعویق در امر تهیه و ارسال گزارش توجیهی به سازمان برنامه و بودجه، می‌توان مراحل پیشگفته را زمانبندی کرد تا هر یک از مراجع ذیربطریت براساس مهلت قانونی موظف به اقدام باشد.

۳— در بیان سال مالی، ذیحسابی ساهه تعهدات دستگاه اجرایی مربوط را به تفکیک هر برنامه در قالب مواد و بافصول از دفتر معین اعتبرات استخراج کندو با استفاده از حساب انظامی سند تنظیم و در دفترها و صورتحسابها منعکس نماید (حساب انظامی تعهدات سال ۱۳xx، بدھکار— طرف حساب انتظامی تعهدات سال ۱۳xx، بستانکار). به هنگام بستن حسابها، حساب و طرف حساب مزبور معکوس می‌شود؛ در زمان افتتاح حساب در سال بعد، حساب انظامی مذکور همراه با سایر حسابهایی که مانده آنها می‌باشد به دفترهای سال بعد نقل شود، در دفترهای سال بعد ثبت می‌گردد. این ساهه به انضمام سایر صورتحسابهای نهایی اوانه می‌شود.

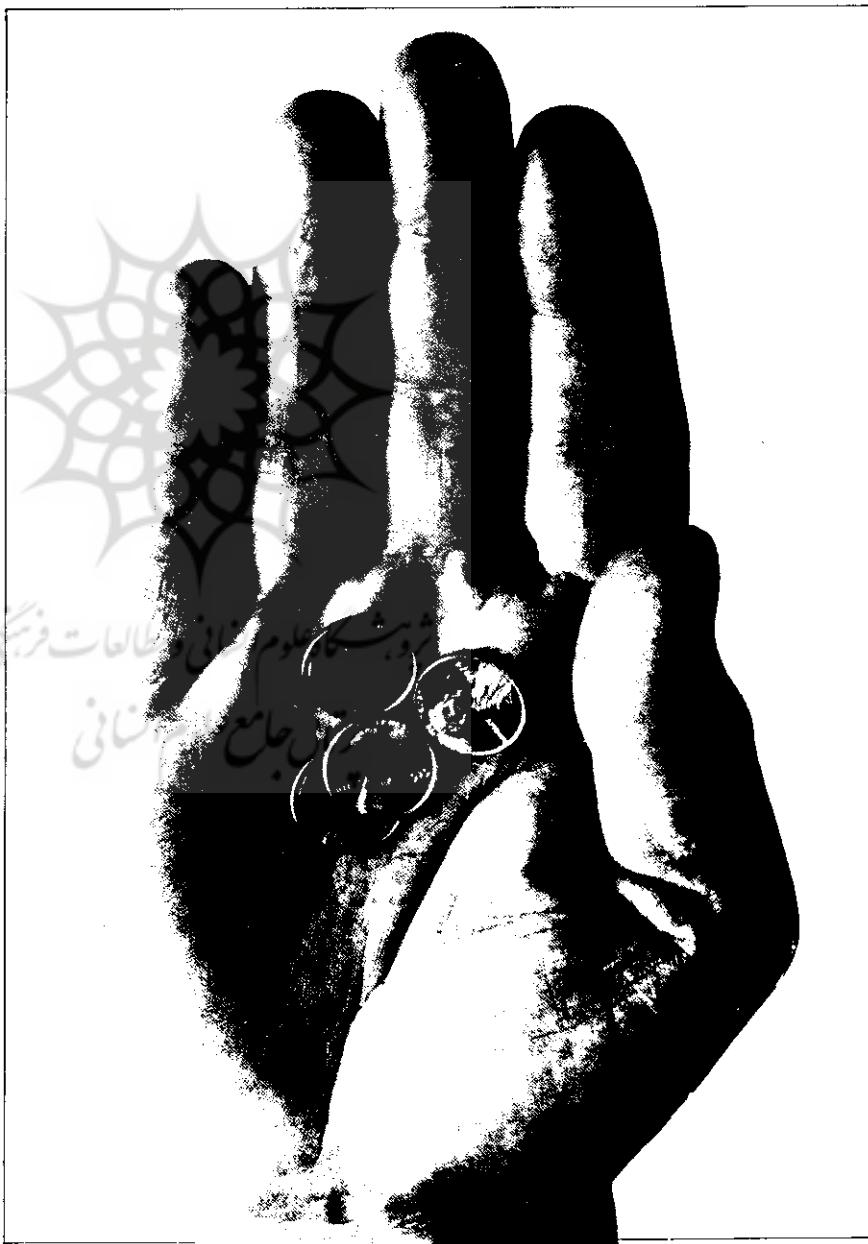
ذیحسابی هر یک از دستگاههای اجرایی، همچنین خزانه، به منظور اعمال کنترل لازم در مورد درخواست وجه از محل ردیف عمومی، می‌باید دفتر معین تعهدات سنواتی نگاهداری کنند و هرگونه دریافت (ذیحسابی) و پرداخت (خزانه) به تفکیک سال مربوط در این دفتر ثبت شود.

معادل تعهداتی که در سالهای بعد از محل ردیف عمومی به هزینه قطعی منظور می‌شود ثبت آن در دفترها عبارت است از، طرف حساب انتظامی سال ۱۳xx، بدھکار— حساب انتظامی سال ۱۳xx، بستانکار.

۱— به منظور اعمال کنترل لازم و ایجاد وحدت رویه، وزارت امور اقتصادی و دارایی با هماهنگی سازمان برنامه و بودجه و تأیید دیوان محاسبات کشور، فرم دفتر اعتبرات و همچنین نمونه ساهه‌ای که منعکس کننده چگونگی وضعیت اعتباری در مقاطع زمانی خاص باشد، تهیه و تنظیم و ابلاغ کنند.

۲— به منظور اعمال کنترل و نظارت، هر نوع

مثال مسئولان دستگاه اجرایی به صرف وجود اعتبار در ماده ۱۲ بدون آنکه نیاز به اتومبیل اضافی داشته باشند نسبت به خرید اتومبیل، مجوز صادر می‌کنند. حال که با همترین مشکلات و معضلات و نحوه عمل دستگاههای اجرایی در مراحل انجام خرج آشنا شدیم در زیر به شرح نظرها و پیشنهادها می‌پردازیم:

آشنایی با شرکت سهامی شیشه قزوین (عام)

دفتر مرکزی: تهران - خیابان استاد ده
شماره ۱۰، صندوق پستی، ۱۶۶۵-۵

فaks: ۶۵۵۷

کارخانه قزوین - کیلومتر سده قز

صندوق پستی، ۳۴۱۸۵-۱۲۴، تک

کمپانی ایرانی، تهران - شماره ثبت ۱۴۰۰۰ تلفن: ۵

۲۱

شرکت سهامی شیشه قزوین

با بیش از ربع قرن تجربه در صنعت شیشه

• خلاصه ترازnamه های شرکت در سال اخیر: (میلیون ریال)

۱۳۶۸ ۱۳۶۹ * ۱۳۷۰

اموال و ماشین آلات به قیمت تمام شده		
۵,۱۰۸۶	۱۰,۷۲۳	۱۵,۱۵۹
۱,۶۵۳	۲,۱۲۹	۳,۸۹۲
۱,۳۴۵	۱,۶۳۴	۲,۸۷۲
۹,۷۵۴	۱۸,۱۵۵	۲۰,۰۰۵
۱۷,۸۳۸	۳۲,۵۴۱	۴۱,۹۲۸

بدهی جاری		
۷,۹۴۵	۲۰,۱۷۲	۱۴,۵۶۰
۱,۴۹۷	۱,۸۸۱	۱,۷۸۰
۲,۵۰۰	۵,۰۰۰	۷,۰۰۰
۵,۸۹۶	۵,۵۸۸	۱۸,۵۸۸
۱۷,۸۳۸	۳۲,۵۴۱	۴۱,۹۲۸

* خلاصه ترازnamه سال ۱۳۷۰ قبل از تصویب مجمع عمومی عادی سالانه صاحبان محترم
سهام می باشد.

• وضعیت تولیدی تولید ۱۳۷۰

محصول	شیشه مشترک	شیشه مسدود	مجموع
ضریب کاروانی	تولید واقعی	تولید کاروانی	ضریب کاروانی
(میلیون ریال)	(میلیون ریال)	(میلیون ریال)	(درصد)
۱۵۸	۴۷,۵۴۰	۳۰,۳۰۰	
۱۰۸	۱۰,۰۵۰	۸۳,۴۰۰	
۱۱۱/۳	۱۳۷,۸۹۰	۱۱۳,۷۰۰	۱۳۷۰

فروش، سود، سرمایه

سال	فروش	سود خالص	سرمایه
ریال	ریال	ریال	ریال
۱۳۶۸	۹,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۳۶۹	۱۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۵,۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۳۷۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

سود هر سهم در سال ۱۳۷۰: بیش از ۲۰٪ قیمت ایمنی و ۲۰٪ قیمت بازار

• تاریخچه:

• شرکت سهامی شیشه قزوین (عام) در سال ۱۳۴۴ به منظور تولید، توزیع و فروش شیشه جام و فرآوردهای شیشه ای با سرمایه یک میلیارد ریال تأسیس شد و کارهای تولید شیشه را در سالهای ۴۷، ۴۹، ۵۱ و ۵۸ بترتیب با طرفیتی از ۱۸ و ۳۰ و ۵۳/۴ هزار تن (جمعاً ۱۲۰/۴ هزار تن) راه اندازی کرد.

• محصولات شرکت شیشه های جام ساده و مشجر از ۲ تا ۱۰ میلیمتر می باشد (امکان تولید محصولات رنگی نیز وجود دارد)

• سهام شرکت سهامی شیشه قزوین (عام) از سال ۱۳۴۹ جهت انجام معامله در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده و معاملات ۳ سال اخیر آن بشرح زیر بوده است:

سال	سهم	مبلغ ریال (۵۰۰ ریالی)- ریال	تعداد سهام	آخرین قیمت سهم شاخص
۱۳۶۸	۱۸۹,۳۲۷	۴۲۲,۱۱۱,۸۵۳	۲,۸۲۱	۱۰۰
۱۳۶۹	۷۱,۶۵۸	۲۵۶,۹۸۵,۱۹۶	۳,۲۵۳	۱۳۶
۱۳۷۰	۳,۲۰۰,۳۱۹	۱۸,۵۷۴,۴۷۳,۴۶۶	۵,۶۰۰	۲۴۳/۰۲

برزگترین طرح توسعه شرکت، ایجاد کارخانه تولید شیشه به روش جدید «فلوت - FLOAT» با ظرفیت ۱۰۰ هزار تن در سال است.

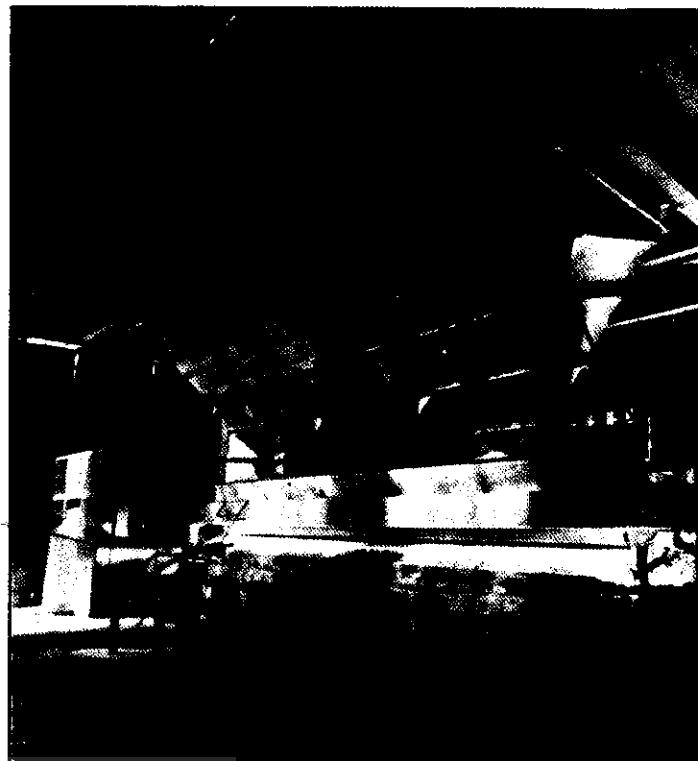
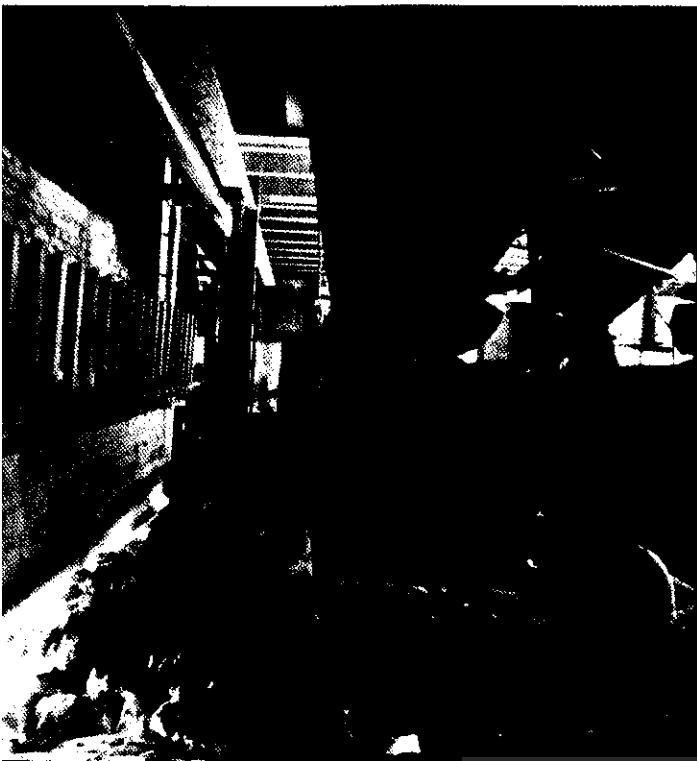
این طرح در قالب شرکت شیشه شناور اتحام می شود که ۵۱٪ از سهام آن متعلق به شرکت شیشه قزوین است.

• طرح توسعه:

• سرمایه گذاری شرکت شیشه قزوین در سهام سایر شرکتها:

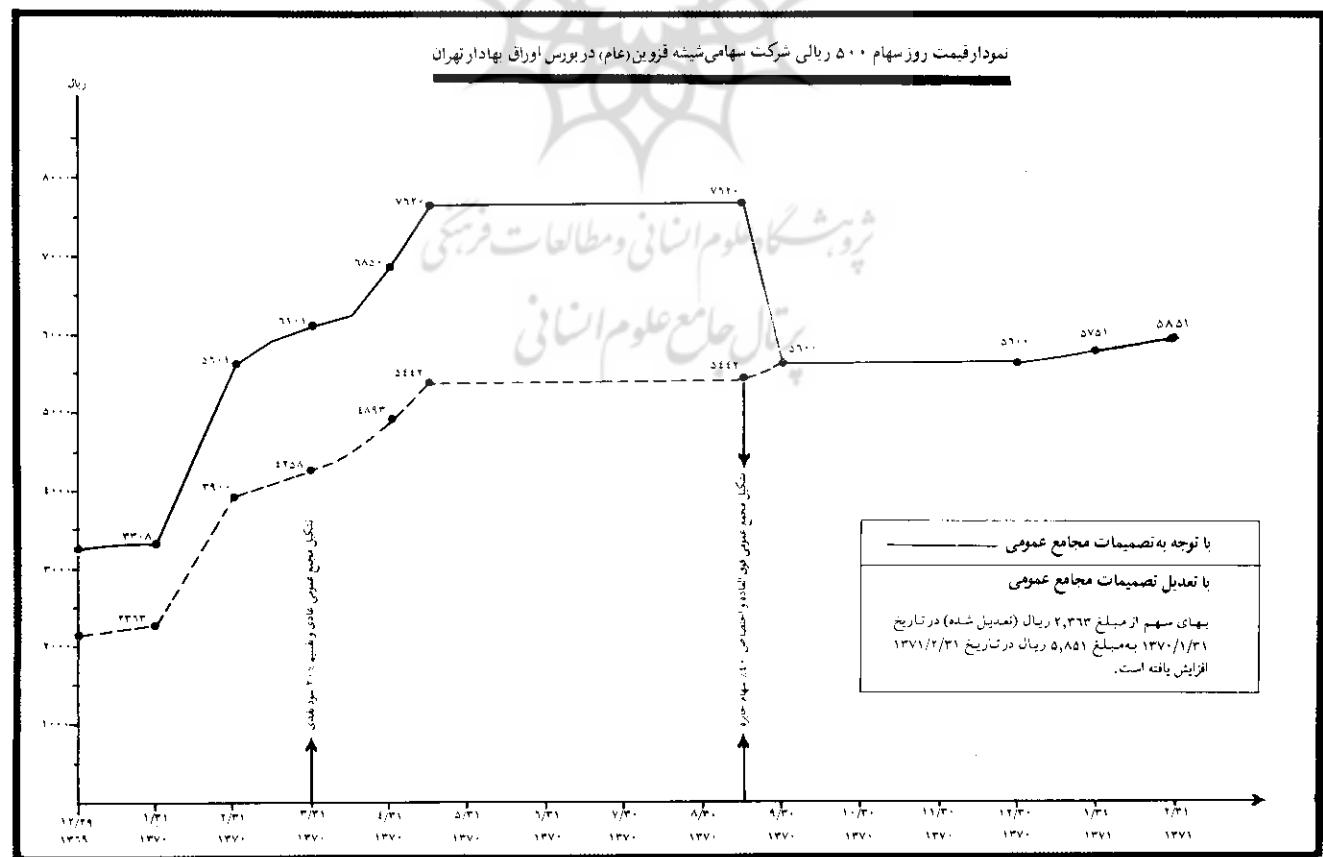
شرکت سرمایه گذیر	سرمایه گذاری	درصد بهای تمام شده	تعداد سهام
شرکت فراوردهای ساختمانی	۱۲۷,۵۰۰	۱۶/۵۱	۱,۲۷۵,۰۰۰,۰۰۰
شرکت استخراج مواد اولیه شیشه	۱۲۴,۰۳۸/۷۵	۳۰/۰۷	۱,۲۴۰,۳۸۷,۵۰۰
شرکت کشتیرانی	۱۳۷,۷۵۰	-	۱۳,۷۵۰,۰۰۰
شرکت شیشه شناور ایران	۱۳۷,۷۰۰	۵۱/۰۰	۱,۳۷۷,۰۰۰,۰۰۰

* معادل ۱۰۰٪ سرمایه گذاری در کشتیرانی ذخیره دز نظر گرفته شده است.

بزرگترین تولید کننده شیشه ساختمانی کشور

نمودار قیمت روز سهام ۵۰۰ ریالی شرکت سهامی شیشه قزوین (عام) در بورس اوراق بهادار تهران

بیان اربع فریز صحریو در صنعت

هزارین (عمر)

پردیش کامپیون و مطالعه و تحقیق

پرتابل سوم از ان

اخبار انجمن

شورای عالی انجمن

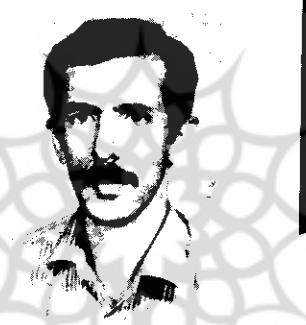
نگاهی به مهمترین
تصمیم‌گیریها

تهیه و تنظیم: روابط عمومی انجمن

شورای عالی انجمن، در چهارماهه پایان سال ۱۳۷۰ در پیشتر هفته‌ها جلسه داشت. نخستین جلسه از جلسه‌های پاد شده که با شرکت اعضای شورا در دوره قبل تشکیل شد به قدردانی از اعضای شورا در دوره فعل وشنیدن دیدگاههای ایشان در مورد فعالیتهای انجمن اختصاص بیندا کرد. شرکت کنندگان در این جلسه همچنین تصمیم گرفتند برنامه‌ریزی فعالیتهای انجمن و جلب همکاریهای بیشتر اعضا و اصلاح اساسنامه مصوب مجمع آبان ماه سال ۷۰ را با درنظر گرفتن مصوبات مجمع پاد شده در اولویت نخست برناهای انجمن قرار دهند. در این جلسه بویژه از خدمات آقای بهروز وقتی رئیس شورای عالی در دوره فعل و کوشش‌های پیگیرانه ایشان در دوره تصدی خود، که همزمان با سالهای پایانی جنگ تحملی و مشکلات دامنه‌دار آن و پس از آن بود تقدیر شد. شورای عالی انجمن، در نه جلسه که تا پایان سال ۱۳۷۰ تشکیل شد، بنابر تصمیمهای نخستین جلسه خود، ابتدا اساسنامه انجمن را موافق مصوبات آخرین مجمع عمومی فوق العاده اصلاح کرد که صورت اصلاح شده آن بزودی در اختیار اعضا و علاقه‌مندان قرار خواهد گرفت. با این حال بیشتر وقت جلسه‌های درج بررس

اعضای جدید انجمن

اسامی اعضای جدید انجمن با سوابق تحصیلی و محل کار آنان به شرح زیر در اختیار «حسابدار» قرار گرفته است. طبق اعلام دبیرخانه، با محاسبه این تعداد شمار اعضای انجمن تا پایان اسفندماه ۱۳۷۰ به ۶۴۳ نفر افزایش یافته است.

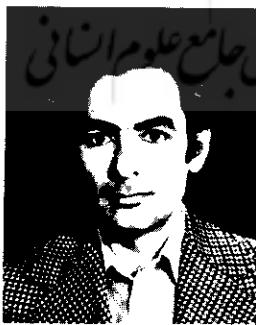
— آقای شهاب‌مرز وحیدی
لیسانس

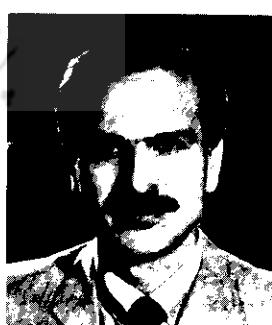
— آقای رضا وزیری
فوق لیسانس

— آقای اردشیر شهرندیان
لیسانس

— آقای محمد جواد
فوق لیسانس

— آقای محمدعلی جهاندیده
لیسانس

— آقای محمدعلی جهاندیده
لیسانس

دبالة حسابداری دولتی در ایران

دانشگاهی مربوط ارائه کند. همچنانکه این وزارتخانه خود بانی تأسیس دانشکده امور اقتصادی و دارایی بود؛ و زمان آن نیز رسیده است که شورای عالی انقلاب فرهنگی به پیشنهادهای یاد شده، توجه جدیتری داشته باشد. همچنین به نظر من دیوان محاسبات نیز رای دستیابی به دلخواه خود در مورد حسابرسی سازمانهای دولتی و تنظیم و تهیه لایحه تغیریج بودجه، تنها یک راه دارد و آن هم استفاده از کامپیوتر در این زمینه است.

شلیله:

من فکر می‌کنم ما در این میزگرد مربوط بر بسیاری از مسائل و مشکلات حسابداری دولتی در ایران کردیم. اما واقعیت این است که حسابداری دولتی به عنوان یکی از سیستمهای اطلاعاتی مدیریت در نظام دولت، سخت به سیستمهای عملیاتی و مدیریت دولت مربوط است و ما تقریباً به رایطه مقابله این دونپرداختیم. اما روش این است که خاتمه این میزگرد به مفهوم خاتمه بحث در زمینه حسابداری دولتی یا سایر مقوله‌های حسابداری. در مجله حسابدار نیست. و تمام صاحب‌نظران و کارشناسان این رشته می‌توانند در هر زمان دیدگاه‌ها و نظرهای خود با نتایج تحقیقات انجام شده و همچنین دستاوردهای جهانی در این زمینه را برای مجله پیرفتند: ما نیز همینه آمده‌ایم که به انعکاس و انتشار مطالعه‌های مانند این پردازیم. در این باره از همکاری صمیمانه شما برای شرکت در این میزگرد، سپاسگزاریم. ●

این بود که تنها یک سازمان دارای سیستمی مدون بود که سازمان حسابرسی آن را به طور مدون عرضه می‌کرد؛ اما هنوز بیاده نشده بود. دو سال بعد از این نتیجه گیری، یعنی در سال ۱۳۶۵ مجدداً دانشجویی را به همین سازمان فرستادیم وی بر دیم که متأسفانه تا آن سال هم می‌توانست باد شده در این سازمان اجرا نشده بود. یعنی آن که از ۳۵ مورد تحقیق نمونه انتخابی— حتی یکی از آنها هم سیستم حسابداری مناسی نداشته است. و به نظر من ۳۵ مورد برای مؤسسات غیرانتفاعی نمونه بسیار خوبی است. در زمان حاضر شهرداریهای ما همان سیستمهای حسابداری دولتی را دارند، در حالی که در دنیا شهرداریها حسابداری خاص خودشان را دارند، نهادهای خاص تدوین استانداردهای مربوط به شهرداریها را دارند، انجمن ذی‌حسابها دارند و به صورت دائمی در کارنکمال استانداردهای اجرایی مربوط هستند. و سرانجام من پیشنهاد می‌کنم که کارشناسان و صاحب‌نظران این رشته، توجه جدیتری به کل مؤسسات غیرانتفاعی داشته باشند.

گلستانی:

پیشنهاد من این است که با توجه به ارتياحت نزدیک و مؤثرتر وزارت امور اقتصادی و دارایی با مسائل مالی سازمانهای دولتی از طریق ذی‌حسابها خود در سازمانهای یاد شده، این وزارتخانه موجهترین مرجعی است که می‌تواند در زمینه تحول پیشیدن به سیستم حسابداری دولتی در ایران اقدام موثری انجام دهد و پیشنهادهای معتبری نیز به شورای عالی انقلاب فرهنگی برای اصلاح برنامه

دبالة سرمهقاله

و مناسب نیست. باز، در همین شماره آمده است که هنوز در ایران ترازنامه کشور و صورت گردش جریانات نقدی آن تهیه نمی‌شود و نتیجه آن که ما و فلاند، در مقایسه، هردو به تقریب یک میزان جنگل داریم، اما فنلاند سالانه ۱۲ میلارد دلار صادرات کاغذ، چوب و ماشین آلات چوب و کاغذ دارد، حال آن که تمام تولید چوب و کاغذ ما ۹۰ هزار تن است و نزدیک به تمامی چوب و کاغذ مورد نیازهای را وارد می‌کنیم. ما می‌گوییم پیش از آن که به کامپیوتر نیاز داشته باشیم، به سیستمهای اطلاعاتی مناسب و کارآ، و پیشرفت از آن به استراتژی تاریخی و اجتماعی و اقتصادی واندیشه و باز جلوی از آن نیز به عزم و اراده ای مؤمنانه برای پیشرفت نیاز داریم. و سرانجام ما تنها در اولویت استفاده از کامپیوتر در میان زنجیره اقدامات لازم برای توسعه دارد. ●

شورای عالی انجمن

شورا به بحث، بررسی و تصمیم‌گیری در زمینه فعالیتهای آینده انجمن و برنامه‌ریزیهای مربوط انجامید که نتایج آن به صورت مدون در اختیار رؤسای اعضای رابط شورا در کمیته‌های ده گانه جهت اجرا ویگیری قرار گرفت.

رئيس شورای عالی انجمن همچنین به منظور آگاه کردن اعضای انجمن از تصمیم‌گیریهای یاد شده و دعوت آنان به همکاری پیشتر، نتایج بررسیهای شورا را از راه ارسال پیامی، به اطلاع همه اعضای انجمن رساند. در این پیام به دورافتادن حرفه حسابداری و حسابرسی از پیشفرهای جهانی و نارسایهای بنیادی حرفه در زمان حاضر، که جامعه نیاز به کوشش‌های پیشتری برای پیشرفت و بهبود وضع اقتصاد کشور دارد، اشاره شده و بر ضرورت تلاش بیوفقه فرد فرد اعضای حرفه و انجمن حسابداران خبره ایران تأکید شده است. بخش دیگری از این پیام همچنین مهمترین پیشنبایها برای فعالیتهای آینده انجمن و تقسیم کار اجرایی این فعالیتها بین کمیته‌های ده گانه را دربر می‌گیرد، و در پایان آن ضمن ادائی احترام به پیشکسوتان و بنیانگذاران انجمن ویکایک صاحب‌نظران حرفه، اعضای انجمن به همکاری نزدیک و جدیتر با انجمن دعوت شده‌اند. در این بخش از پیام می‌خوانیم:

«جامعه ما به حرفه ما و حرفه ما به تلاش و کوشش خستگی تاپذیر، آگاهانه و مؤمنانه فرد فرد ما، و انجمن برای کمک به دستیابی و تحقق هدفهای حرفه حسابداری در ایران به همکاری گسترده شما نیاز دارد.» ●

مرحله دوم حسابداری

- مبلغ صحیح موجودی نقدی که باید در ترازنامه ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ شرکت رال معکس شود چقدر است؟

قسمت اول

وقت برآورده ۴۵ تا ۵۵ دقیقه

الف)	۴,۸۰۰ دلار	(ج)	۶,۵۰۰ دلار
ب)	۵,۳۰۰ دلار	(د)	۶,۸۰۰ دلار

- ۲ - شرکت راس در اول ژانویه ۱۹۸۸ تأسیس شد. راس در ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸، بدله سرمایه گذاری زیر را در اوراق بهادر قابل فروش داشت:

درداریهای جاری	درداریهای غیرجاری	قیمت تمام شده
۳۰۰,۰۰۰ دلار	۴۵۰,۰۰۰ دلار	۴۵۰,۰۰۰ دلار
۳۷۰,۰۰۰	۲۴۰,۰۰۰	۲۴۰,۰۰۰
زیان خالص تحقق نیافته	ازیش بازار	۶۰,۰۰۰ دلار
=====	=====	۸۰,۰۰۰ دلار

کاهش ارزش سرمایه گذاریها کلاً موقت توصیف شده است.

- ذخیره کاهش ارزش در ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸، باید در مقابل کدام یک از موارد زیر بدھکار شود؟

حقوق صاحبان سهام	سود وزیان	الف)
۱۴۰,۰۰۰ دلار	صفر دلار	۶۰,۰۰۰ دلار
۸۰,۰۰۰ دلار	۸۰,۰۰۰ دلار	۸۰,۰۰۰ دلار
۶۰,۰۰۰ دلار	صفر دلار	۱۴۰,۰۰۰ دلار

۱ - مانده حساب بانک شرکت رال، در ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸، طبق دفترهای آن شرکت مبلغ ۵,۰۰۰ دلار است. در آن تاریخ، بعلاوه اقلام زیر در صندوق شرکت نگهداری می شده است:

● چک قابل پرداخت در وجه شرکت رال، به تاریخ دوم ژانویه ۱۹۸۹، در مقابل فروش انجام شده در ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸، که در مانده ۳۱ دسامبر حساب بانک منتظر نشده است.

● چک صادر شده در وجه شرکت رال که در ۱۵ دسامبر برای وصول به بانک ارائه شده و در مانده ۳۱ دسامبر حساب بانک منتظر گردیده است، لیکن در تاریخ ۳۰ دسامبر به علت عدم وصول، از طرف بانک برگشت شده است. چک مزبور در تاریخ ۲ ژانویه ۱۹۸۹ مجدداً به بانک ارائه گردیده و در ۹ ژانویه وصول شده است.

● چک صادر شده از حساب بانکی شرکت رال در وجه ۵۰۰ دلار یکی از بستانکاران شرکت به تاریخ ۳۱ دسامبر که در همان تاریخ در دفتر شرکت ثبت شده لیکن تا تاریخ ۱۰ ژانویه ۱۹۸۹ تحویل نگردیده است.

● ۳۰۰ دلار

ورق بزند

۵ — ترازname شرکت لیا در تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ شامل داراییهای جاری زیر بود:

٣٥,٠٠٠	موجودی نقد
٦٠,٠٠٠	حسابهای دریافتی
٣٠,٠٠٠	موجودی کالا
<u>١٢٥,٠٠٠</u>	جمع
١٢٥,٠٠٠	

از تجزیه و تحلیل حسابها مشخص شد که حسابهای دریافتی از اقلام زیر تشکیل شده است.

حسابهای دریافتی تجاری	٤٨,٠٠٠ دلار
ذخیره مطالبات مشکوک الوصول	(١,٠٠٠)
قيمت فروش موجودی کالا	فروش نرفته شرکت لیا که به
صورت امامی به نرخ ۱۳۰٪	قيمت تمام شده به شرکت جکس
فرستاده شده و در موجودی کالا	پایان سال شرکت لیا منظور
نشده است.	٦٠,٠٠٠ دلار
جمع	١٣,٠٠٠

- جمع صحیح داراییهای جاری شرکت لیا در ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸
چقدر است؟

- الف) ١٢٠,٠٠٠ دلار ج) ١٢٤,٠٠٠ دلار
ب) ١١٥,٠٠٠ دلار د) ١٣٥,٠٠٠ دلار

۶ — شرکت پار ۶۰٪ سهام شرکت ساپ را در اختیار دارد. در اول ماه مه ۱۹۸۸ شرکت پار مبلغ ۷۰,۰۰۰ دلار نقد، به صورت علی الحساب

۳ - شرکت لی اوراق بهادر قابل فروش بلندمدت زیر را در ترازنامه مورخ ۳۱ دسامبر ۱۹۸۷ خود گزارش کرد:

سهام عادی شرکت نوبه قیمت تمام شده ۱۰۰/۰۰۰ دلار
 کسر می شود: ذخیره کاهش ارزش بازار ۲۰/۰۰۰ دلار
۸۰/۰۰۰ دلار

ارزش بازار سرمایه گذاری لی در شرکت نودر ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ به مبلغ ۸۵۰۰۰ دلار بود.

• در صورت حساب سود و زیان سال ۱۹۸۸ شرکت لی باید چه مبلغی بابت افزایش ارزش بازار سرمایه گذاریها طی سال ۱۹۸۸ گزارش کند؟

- الف) سود تحقق نیافته‌ای به مبلغ ۵,۰۰۰ دلار
 ب) سود تحقق یافته‌ای به مبلغ ۵,۰۰۰ دلار
 ج) زیان تحقق نیافته‌ای به مبلغ ۵,۰۰۰ دلار
 د) هیچ‌گونه سود یا زیانی

۴- شرکت کی ۱/۰۰۰ سهم ممتاز بدون حق رأی خود را در مقابل کلیه سهام عادی شرکت لو صادر کرد. در تاریخ معامله، ارزش بازار هر سهم ممتاز بدون حق رأی شرکت کی مبلغ ۱۰۰ دلار و ارزش دفتری خالص داراییهای مشهور شرکت لو به مبلغ ۶۰۰۰۰ دلار بود. بعلاوه شرکت کی ۱۰۰ سهم ممتاز بدون حق رأی خود را بعنوان حق العمل جهت ارائه به شخصی که واسطہ این معامله بود صادر کرد.

- مجموع خالص داراییهای شرکت کی درنتیجه این معامله به چه مبلغی افزایش خواهد یافت؟

- الف) صفر دلار
ب) ٦٠,٠٠٠ دلار
ج) ١٠٠,٠٠٠ دلار
د) ١١٠,٠٠٠ دلار

حسابهای دریافتی فروش اقساطی

به شرکت ساب پرداخت کرد که در تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ تصویه نشده بود.

در ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸	۴۰۰,۰۰۰ دلار
سود ناویزه تحقق نیافته، در ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸	(قبل از شناخت سود ناویزه تحقق یافته سال ۱۹۸۸)
درصد سود ناویزه به فروش	۲۸۰,۰۰۰
	% ۴۰

د ترازنامه تلقیقی به تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ چه مبلغی از این پیش دریافت باید حذف شود؟

- (الف) ۷۰,۰۰۰ دلار
- (ج) ۲۸,۰۰۰ دلار
- (ب) ۴۲,۰۰۰ دلار
- (د) صفر دلار

- اقساط وصول شده و سود ناویزه تحقق یافته فروش اقساطی برای سال منتهی به ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ چه مبلغی است؟

سود ناویزه تحقق یافته	اقساط وصول شده
۱۲۰,۰۰۰ دلار	(الف) ۳۰۰,۰۰۰
۱۶۰,۰۰۰ دلار	(ب) ۳۰۰,۰۰۰
۱۲۰,۰۰۰ دلار	(ج) ۲۰۰,۰۰۰
۱۶۰,۰۰۰ دلار	(د) ۲۰۰,۰۰۰

- ۹ - اطلاعات زیر مربوط به مواد اولیه همکاری مارس ۱۹۸۹ توسط شرکت کابا گزارش شده است:

۱۹۸۸	۴۵۰,۰۰۰ دلار
۱۹۸۸	۱۰,۸۰۰ دلار
۱۹۸۸	۱۸,۰۰۰ دلار

براساس تجربیات گذشته، ۳٪ فروش نسیه شرکت اور و غیرقابل وصول بوده است.

- مانده ذخیره حسابهای غیرقابل وصول، پس از منظور کردن هزینه مطالبات مشکوک الوصول، در تاریخ ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ چه مبلغی است؟

- (الف) ۶,۳۰۰ دلار
- (ج) ۲۴,۳۰۰ دلار
- (ب) ۱۳,۵۰۰ دلار
- (د) ۳۱,۵۰۰ دلار

- قیمت واحد موجودی همکاری مارس ۱۹۸۹ چه مبلغی است؟

واحد	وارده قبیلت تمام شده صادره موجودی	۱۹۸۹
۴۰۰	۱ دلار	موجودی اول مارس
۲۰۰	۲ دلار	صادره ۶ مارس
۸۰۰	۶۰۰ ۱/۲ دلار	خرید ۳۰ مارس

- ۸ - شرکت کال، که فعالیت خود را از اول ژانویه ۱۹۸۸ آغاز کرده است، به طور مناسب از روش حسابداری فروش اقساطی استفاده می‌کند. اطلاعات زیر مربوط به سال ۱۹۸۸ در دسترس است:

- (الف) ۱/۲۰ دلار
- (ج) ۱/۱۲ دلار
- (ب) ۱/۱۵ دلار
- (د) ۱/۱۰ دلار ورق بزید

۱۲—شرکت رونا، در سال ۱۹۸۸، تعداد ۵۰۰۰ سهم عادی به ارزش اسمی هر سهم ۱۰ دلار را به مبلغ هر سهم ۱۰۰ دلار صادر کرد. رونا، در سال ۱۹۸۸، تعداد ۲۰۰۰ سهم از سهام خود را به قیمت هر سهم ۱۵۰ دلار از محل ماترک یکی از مدیران متوفای شرکت بازخرید و بلا فاصله باطل کرد. شرکت رونا برای مبادلات سهام خزانه خود از روش حسابداری قیمت تمام شده استفاده می‌کند.

• شرکت رونا جهت ابطال این ۲۰۰۰ سهم چه حسابهایی را باید بدھکار کند؟

۱۰—اطلاعات زیر مربوط به یک قلم موجودی کالا است:

۱۲ دلار	قیمت تمام شده
۱۳/۶	قیمت فروش برآورده
۰/۲۰	هزینه برآورده تکمیل
۲/۲۰	حاشیه سود عادی
۱۰/۹۰	بهای تمام شده جایگزینی

• موجودی کالای مزبور، براساس اقل بهای تمام شده و قیمت بازار، به چه مبلغی باید ارزیابی شود؟

الف) ۱۰/۷۰ دلار	ج) ۱۱/۲۰ دلار
ب) ۱۰/۹۰ دلار	د) ۱۲ دلار

۱۱—شرکت سکودر دوم ژانویه ۱۹۸۸ تأسیس شد. اطلاعات زیر مربوط به مبادلات سهام عادی آن شرکت است:

۱۹۸۸	
۸۰/۰۰	تعداد سهام مجاز
۶۰/۰۰	تعداد سهام صادر شده
۵/۰۰	تعداد سهام بازخرید
	شده ولی باطل نشده
	اول دسامبر تجزیه دو به یک سهام

• سهام عادی منتشر شده شرکت سکودر ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ چند عدد است؟

الف) ۱۵۰,۰۰۰ دلار	ج) ۱۱۵,۰۰۰ دلار
ب) ۱۲۰,۰۰۰ دلار	د) ۱۱۰,۰۰۰ دلار

۱۳—شرکت اتلوا، در اول ژوئیه ۱۹۸۸ که ارزش بازار هر سهم آن ۱۰۰ دلار بود، سهام عادی خود را پنج به یک تجزیه کرد. این شرکت قبل از تجزیه، ۱۰,۰۰۰ سهم عادی به ارزش اسمی ۱۰ دلار صادر و منتشر کرده بود.

• ارزش اسمی هر سهم پس از تجزیه چقدر است؟

- الف) همان ۱۰ دلار است.
- ب) به ۸ دلار کاهش یافته است.
- ج) به ۵ دلار کاهش یافته است.
- د) به ۲ دلار کاهش یافته است.

۱۴—شرکت ترای، در ۳۱ دسامبر ۱۹۸۷ و ۱۹۸۸، ۲۰۰۰ سهم ممتاز با نرخ ۶٪ به ارزش اسمی ۱۰۰ دلار با سود انباشته و ۱۰,۰۰۰ سهم

۳۱ دسامبر	۱۹۸۸	۱۹۸۷
قيمت تمام شده	۱۰۰,۰۰۰ دلار	۱۱۰,۰۰۰ دلار
ارزش بازار	۹۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰

اختلاف بین قیمت تمام شده و ارزش بازار موقت توصیف شده است. کاهش ارزش بازار به نحو مناسب در ۳۱ دسامبر ۱۹۸۷ حسابها مظور شده بود.

• طرف حساب مربوط - زیان تحقق نیافته اوراق بهادر قابل فروش بلندمدت - از ۳۱ دسامبر ۱۹۸۷ تا ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ به چه مبلغی کاهش خواهد یافت؟

سهم عادی به مبلغ اسمی ۱۰ دلار صادر و منتشر گرده بود. سود سهام ممتاز عقب افتاده در ۳۱ دسامبر ۱۹۸۷ مبلغ ۶۹,۰۰۰ دلار بود. در سال ۱۹۸۸ سود سهام تقدیم به مبلغ ۲۲,۰۰۰ دلار اعلام شد.

• برای هر گروه از سهام چه مبلغی قابل پرداخت خواهد بود؟

سهام عادی	سهام ممتاز
(الف) ۱۰,۰۰۰ دلار	۲,۰۰۰ دلار
(ب) ۶,۰۰۰ دلار	۱,۶۰۰ دلار
(ج) ۴,۰۰۰ دلار	۱,۰۰۰ دلار
(د) صفر دلار	۲۰,۰۰۰ دلار

۱۵- صورتهای مالی شرکت رود برای اوین بار برای سال مسئله به ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ مورد رسیدگی قرار گرفت. حسابرس شرکت متوجه شد که شرکت رود در ژانویه ۱۹۸۶ شرکت دیگری را خریده و مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ دلار بابت سرقفلی این خرید در حسابهای خود ثبت کرده است. با توجه به شرایط تصمیم گرفته شد به عنلت نابسامی، عمر مفید برآورده سرقفلی پنج سال درنظر گرفته شود. استهلاک سرقفلی تاکنون در حسابها ثبت نشده بود.

- الف) صفر دلار (ج) ۲۰,۰۰۰ دلار
ب) ۱۰,۰۰۰ دلار (د) ۳۰,۰۰۰ دلار

۱۶- دو شرکت گو و کاب در اول مارس ۱۹۸۸ یک شرکت غیرسهامی تأسیس کرده و مبالغ زیر را سرمایه گذاری کردند:

گو	کاب
نقد	۸۰,۰۰۰ دلار
تجهیزات (ارزش بازار)	۵۰,۰۰۰ دلار

تجهیزات در مقابل ۱۰/۰۰۰ دلار که از طرف شرکت قبل می شود در رهن است. شرکاء توافق کردند که سود و زیان به طور مساوی تقسیم شود.

• حساب سرمایه کاب در اول مارس ۱۹۸۸ چه مبلغی است؟

- الف) ۴۰,۰۰۰ دلار (ج) ۵۰,۰۰۰ دلار
ب) ۴۵,۰۰۰ دلار (د) ۶۰,۰۰۰ دلار
ورق بزنید

هزینه استهلاک	سود انباشه
(الف) صفر دلار	۱۰۰,۰۰۰ دلار
(ب) ۴۰,۰۰۰ دلار	۲۰,۰۰۰ دلار
(ج) ۳۳,۳۳۳ دلار	۳۳,۳۳۳ دلار
(د) ۶۰,۰۰۰ دلار	۰ دلار

۱۶- اطلاعات زیر مربوط به بدراه اوراق بهادر قابل فروش بلندمدت شرکت پلات است:

احتساب شرکت در یک سوم سرمایه و سود و زیان وارد شرکت شد و شرکت جدید با مجموع سرمایه ۱۵۰,۰۰۰ دلار آغاز به کار کرد.

۱۸- ترازنامه خلاصه شده شرکت غیرسهامی میسون و گراس در ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ به شرح زیر است:

• سرمایه بلو، بلا فاصله پس از ورود لیند به شرکت چه مبلغی است؟

الف) ۵۰,۰۰۰ دلار	ج) ۵۶,۶۶۷ دلار
ب) ۵۴,۰۰۰ دلار	د) ۶۰,۰۰۰ دلار

۲۰- بک، شریک فعال شرکت غیرسهامی بک و کروس، پاداش سالانه ای به میزان ۲۵٪ سود خالص مشارکت پس از کسر پاداش دریافت می دارد. سود خالص مشارکت، قبل از پاداش، برای سال منتهی به ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ بالغ بر ۳۰۰,۰۰۰ دلار است.

دارایهای جاری	۱۲۵,۰۰۰ دلار
تجهیزات (خالص)	<u>۱۵,۰۰۰</u> دلار
جمع دارایها	<u><u>۱۴۰,۰۰۰</u></u> دلار
بدهیها	۱۰,۰۰۰ دلار
سرمایه مسون	۸۰,۰۰۰ دلار
سرمایه درگردش	۵۰,۰۰۰ دلار
جمع بدھی و سرمایه	<u><u>۱۴۰,۰۰۰</u></u> دلار

ارزش‌های بازار در ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ به شرح زیر است:

دارایهای جاری	۹۰,۰۰۰ دلار
تجهیزات	۳۰,۰۰۰ دلار
بدهیها	۱۰,۰۰۰ دلار

شرکت غیرسهامی در دوم ژانویه ۱۹۸۹ به شرکت سهامی تبدیل شد و تعداد ۱۰۰۰ سهم عادی به مبلغ اسمی هر سهم ۵ دلار صادر گردید.

• چه مبلغی به عنوان افزایش سرمایه باید بستانکار شود؟

الف) صفر دلار	ج) ۱۲۵,۰۰۰ دلار
ب) ۱۰۵,۰۰۰ دلار	د) ۱۳۵,۰۰۰ دلار

۱۹- بلو و روی شرکایی هستند که سود و زیان را به ترتیب به نسبت ۶ و ۴ تقسیم می کنند. سرمایه هر یک در اول مه، ۱۹۸۹ به شرح زیر است:

بلو	۶۰,۰۰۰ دلار
روی	۵۰,۰۰۰ دلار

در آن تاریخ، لیند به عنوان شریک جدید با سرمایه ۴۰,۰۰۰ دلار و با

قسمت دوم

وقت برآورده (۴۵ تا ۵۵ دقیقه)

حسابداری مدیریت

۲۱- اطلاعات زیر مربوط به سه ترمینال حمل کالای شرکت کراگ است:

• قیمت فروش باید چه مبلغی باشد؟

- (الف) ۱۶/۸۰ دلار (ج) ۲۰ دلار
 (ب) ۱۹/۲۰ دلار (د) ۳۰ دلار

۲۴— شرکت پالو کالایی را تولید می‌کند که هزینه دستمزد استاندارد آن ۲ ساعت با نرخ هر ساعت ۶ دلار می‌باشد. طی ماه مارس تعداد ۵۰۰ واحد با صرف ۱۰۵۰ ساعت و با نرخ هر ساعت ۶/۱۰ دلار تولید شد.

• انحراف نامساعد کارایی دستمزد چقدر است؟

- (الف) ۱۰۰ دلار (ج) ۳۰۰ دلار
 (ب) ۱۰۵ دلار (د) ۳۰۵ دلار

۲۵— اطلاعات زیر مربوط به یک خرده فروشی برای سال منتهی به ۳۱ دسامبر ۱۹۸۸ است:

۳۰۰,۰۰۰	فروش
۱۴۰,۰۰۰	خرید
۷۰,۰۰۰	موجودی کالا
۱۰۰,۰۰۰	اول ژانویه
۱۰,۰۰۰	۳۱ دسامبر
	حق العمل فروش

• سود ناویزه چقدر است؟

- (الف) ۱۹۰,۰۰۰ دلار (ج) ۱۶۰,۰۰۰ دلار
 (ب) ۱۸۰,۰۰۰ دلار (د) ۱۵۰,۰۰۰ دلار

ورق بزند

ترمینال	درصد کالای تحویل شده	درصد اشتباه
زمینی	۵۰	۲
هوایی	۴۰	۴
دریایی	۱۰	۱۴

حسابرس داخلی شرکت کراگ با این نظر که هر دسته از فرمهای برگ خروج دارای یک اشتباه است یک دسته را به طور تصادفی انتخاب می‌کند.

• احتمال وقوع اشتباه در ترمینال زمینی چقدر است؟

- (الف) ۲٪ (ج) ۲۵٪
 (ب) ۱۰٪ (د) ۵۰٪

۲۶— شرکت میلی تصمیم به توقف عملیات قسمتی دارد که ۲۰,۰۰۰ دلار از هزینه‌های سربار را پوشش می‌دهد. هزینه‌های سربار تسهیم یافته به قسمت ۵۰,۰۰۰ دلار است که ۵,۰۰۰ دلار آن غیرقابل حذف می‌باشد.

• تأثیر این توقف عملیات بر افزایش سود قبل از کسر مالیات شرکت میلی چقدر است؟

- (الف) ۵,۰۰۰ دلار (ج) ۲۵,۰۰۰ دلار
 (ب) ۲۰,۰۰۰ دلار (د) ۳۰,۰۰۰ دلار

۲۷— شرکت دیوا در نظر دارد قیمت فروش محصولی را که قیمت تمام شده هر واحد آن ۱۲ دلار است براساس حاشیه سود ۴۰٪ روی قیمت فروش تعیین کند.

۴۰۰,۰۰۰ دلار	فروش
۸۰,۰۰۰	هزینه های متغیر
۲۰,۰۰۰	هزینه های ثابت

- نقطه سر به سر شرکت مت براساس مبلغ دلاری فروش چقدر است؟

- (الف) ۲۰,۰۰۰ دلار (ج) ۸۰,۰۰۰ دلار
 (ب) ۲۵,۰۰۰ دلار (د) ۱۰۰,۰۰۰ دلار

۴۹ - هزینه های تولید شرکت وست در سال ۱۹۸۸ به شرح زیر است:

۷۰۰,۰۰۰ دلار	مواد اولیه و دستمزد مستقیم
۱۰۰,۰۰۰	سایر هزینه های متغیر تولید
۸۰,۰۰۰	هزینه استهلاک ساختمان و تجهیزات
۱۸,۰۰۰	سایر هزینه های سربار ثابت

- قیمت تمام شده کالا برای گزارشده بی به خارج از شرکت چه مبلغی است؟

- (الف) ۷۰۰,۰۰۰ دلار (ج) ۸۸۰,۰۰۰ دلار
 (ب) ۸۰۰,۰۰۰ دلار (د) ۸۹۸,۰۰۰ دلار

۳۰ - شرکت وین طی ماه آوریل تعداد ۱۰/۰۰ واحد کالا تولید کرد و به فروش رساند. هزینه های تولید و فروش طی ماه آوریل به شرح زیر است:

۴۰۰,۰۰۰ دلار	مواد اولیه و دستمزد مستقیم
۹۰,۰۰۰	هزینه های سربار متغیر
۲۰,۰۰۰	هزینه های سربار ثابت
۱۰,۰۰۰	هزینه های متغیر فروش

- قیمت تمام شده هر واحد براساس روش هزینه یابی مستقیم (متغیر) چه مبلغی است؟

- (الف) ۴۹ دلار (ج) ۵۱ دلار
 (ب) ۵۰ دلار (د) ۵۲ دلار

«پایان»

۴۶ - شرکت دال از روش حسابداری قیمت تمام شده استاندارد برای محاسبه قیمت تمام شده یک نوع پوشاش استفاده می کند. هر واحد از محصول ساخته شده دارای دو متر مواد اولیه مستقیم است. لیکن ضایعات مواد اولیه مستقیم براساس مقادیر داده ها طی مراحل تولید محاسبه شده است. قیمت مواد اولیه مستقیم ۳ دلار برای هر متر است.

- هزینه استاندارد مواد اولیه مستقیم هر واحد کالای ساخته شده چقدر است؟

- (الف) ۴/۸۰ دلار (ج) ۷/۲۰ دلار
 (ب) ۶ دلار (د) ۷/۵۰ دلار

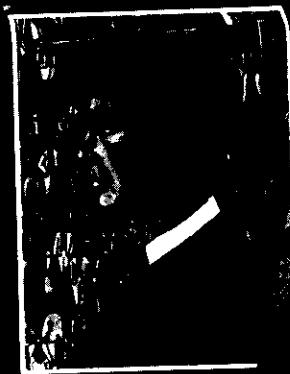
۴۷ - اطلاعات زیر مربوط به شرکت سیسک است:

۲۵۰۰,۰۰۰ دلار	فروش (۲۵۰۰ واحد)
۱۵۱,۰۰۰	موالد اولیه و دستمزد مستقیم
۲۰,۰۰۰	هزینه های سربار کارخانه:
۳۵,۰۰۰	متغیر
۵,۰۰۰	ثابت
۳۰,۰۰۰	هزینه های اداری و فروش
	متغیر
	ثابت

- تعداد تولید در نقطه سر به سر چند واحد است؟

- (الف) ۴۹۲۴ ج) ۶۵۲۵۰
 (ب) ۵۰۰۰ د) ۹۵۲۸۶

۴۸ - اطلاعات زیر مربوط به شرکت مت است:

سپاسنامه همکاران

حسابدار

حسابدار پس از پشت سر گذاشتن هفت سال از دوران فعالیت خود، در دوره جدید با انتشار این شماره که اینک در دست شماست، هشتادمین سال فعالیت خود را آغاز می‌کند. حسابدار در این هفت سال کوشید تا نقشی در حد امکان خود، در ترویج و توسعه دانش حسابداری و کاربرد آن ایفا کند و صمیمانه اعتقاد دارد که اگر در این کار اندک پیشرفته باشد است، این پیشرفت را از سویی مدیون جامعه دولتی پژوهشگران، استادان و صاحب‌نظران و دانشپژوهانی است که برای حسابدار تحقیق می‌کنند، مقاله می‌نویسند، ترجمه می‌کنند و از آن انتقاد یا به آن پیشنهاد ارائه می‌کنند؛ و از سوی دیگر مرهون علاقه‌مندی، صمیمانی و صراحت استادان، کارگزاران و کارشناسانی است که در میزگرد ها و مصاحبه‌های حسابدار شرکت می‌جوینند.

ما در آغاز هشتادمین سال فعالیت حسابدار، فرصت را غنیمت می‌شمریم و از فردی فرد همکاران حسابدار و همچنین خوانندگان و دوستداران آن سپاسگزاری می‌کنیم.

حسابدار

برای آشنایی بیشتر با حاصل کوشش‌های همکاران محترم حسابدار در سال هفتم، فهرست مقاله‌های چاپ شده در سال یاد شده از نظر شما می‌گذرد:

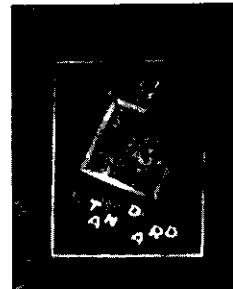

حسابدار

فهرست مقاله‌های ۱۲ شماره سال هفتم

شماره ۷۴ - ۷۳

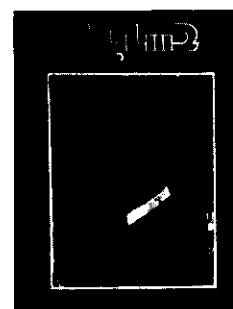
- ترجمه: مهدی تقی - محمدشلیله
- ترجمه: غلامحسین دوانی - محمدشلیله
- ترجمه: حسین عبده‌تبریزی - مجیدمیراسکندری
- ترجمه: نریمان ایلخانی - جایگاه استانداردهای حسابداری
- ترجمه: رضا مستاجران - بیش‌های گوناگون در تدوین استانداردهای حسابداری و حسابرسی ایران
- ترجمه: همايون مشیرزاده - گزارشگری مالی در شرایط فوق نورمی

شماره ۷۵ - ۷۶

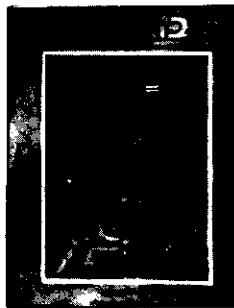
- ترجمه: مهدی تقی
- ترجمه: حسین عبده‌تبریزی
- ترجمه: حمید احمدی
- ترجمه: محمدعلی اکباتانی
- ترجمه: علی جهانخانی
- ترجمه: مهدی تقی
- ترجمه: غلامحسین دوانی
- ترجمه: غلامحسین دوانی
- ترجمه: نریمان ایلخانی
- ترجمه: کامران مظاہری
- تأمین منابع مالی شرکتها
- مدیر مالی و قیمت سهام
- حسابداری مدیریت در آمریکا، کره و زبان
- شاخص کل قیمت سهام در بورس تهران
- تک‌هاشی بورس اوراق بهادار تهران
- شاخص قیمت سهام در بورس توکو
- گزارش کنترل‌های داخلی - مجموعه مقررات
- پیشنهادی کمیسیون بورس اوراق بهادار
- شرکتهای شخصی
- سرمایه گذاری در صندوقهای امانی
- سوق استفاده از کامپیوتر

شماره ۷۷ - ۷۸

- ترجمه: حسین عبده‌تبریزی
- ترجمه: مسعوددادگر
- ترجمه: حیدر مستخدمین حسینی
- ترجمه: احمد بدرا
- ترجمه: مسعوددادگر
- ترجمه: امیرحسین ابطحی نائینی
- ترجمه: امیرحسین باقه‌های حسابرسی
- ترجمه: زبان حسابداری
- ترجمه: پرویز شمس
- ترجمه: مهدی تقی
- ترجمه: حسین عبده‌تبریزی
- جانزه نوبل مالی
- حسابداری در شرق
- حسابداری در غرب
- نقدی و نظری بر مباحثت تقسیم سود در شرکتها
- غیرسهامی
- حسابداری اجاره به شرط تعییک
- آثار ترکیبی ارقام غیرواقعی صورتهای مالی دوره
- جاری و دوره قبل بر ارز بانی باقه‌های حسابرسی
- زبان حسابداری
- مطالعات حسابداری در کشورهای در حال توسعه
- واژه‌های حسابداری و مالی

شماره ۷۹-۸۰

- مالیات و قضیه مالیات حسابداری و قانون در ایران
فوانی مالیاتی - ابزاری در جهت رشد اقتصادی
نیست مالیاتها به تولید ناخالص داخلی
با آثار مالیاتی بلاای آسمانی چگونه برخورد کنیم
روش جدید حسابداری - درست بمعوق
مالیات ≠ صادرات
بررسی مقابله ای سیستمهای مالیاتی
موردنگاری واقعیتها در حسابداری
امکانات پیمانکاران برای پرداخت حداقل مالیات
مالیات، سرمایه گذاری و سهام

شماره ۸۱-۸۲

- ناصر غلامی
بانکداری بدون ربا، بررسی تجربی، راهیابیها
ورشکستگی بانک اعتبارات و تجارت بین المللی
بی سی سی آی - شرکت سهامی جنایت
حسابداری عقد مشارکت مدنی
کاربرد مدیریت مالی در بانکها
حسابداری تهیلات بانکی
بعانهای بانکی: خطی برای اقتصادآزاد
افشا در صورتهای مالی بانکها
ارزیابی نظام بانکداری در ایران

شماره ۸۳-۸۴

- جامعه ندرست و انسانهایش
در تعریف سیستمی، سیستم حسابداری
کنترلهای داخلی، هدفهای جدید
مالیات برآمد سرمایه گذاری در سهام
روشنگری دشواریهای طرح واستقرار سیستمهای
اطلاعات مدیریت
فرایند تصمیم گیری افراد با استفاده از اطلاعات
حسابداری
سیستمهای اطلاعات حسابداری، مسائل رهبری،
نیازهای علمی و فنی
اطلاعاتی درباره سیستم حسابداری
سیستمهای جدید هزینه یابی استاندارد
فنون و فرایند ایجاد سیستمهای حسابداری

افزایش سرمایه

به قیمت اسمی

یا قیمت روز

۱- سهام جایزه

اعطای سهام جایزه یکی از روش‌های افزایش سرمایه است و تعیین قیمت سهام جایزه درحالی که سهم اولیه قیمت معینی، مثلاً در تابلوی معاملات بورس داشته باشد، عملی ریاضی یا در قلمرو حسابداری است. سهام جایزه، چنانکه از نام آن برمی‌آید باید از قسمتی از سود تقسیم نشده یا اندوخته‌ها به دست آید و در این حالت محاسبه قیمت آن کار آسانی است. برای مثال وضعیت قسمت حقوق صاحبان سهام در شرکتی را در نظر می‌گیریم:

ریال	سرمایه (یکصد هزار سهم یکهزار ریالی)
۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰	اندوخته فانوئی
۱۰,۰۰۰,۰۰۰	اندوخته احتیاطی
۸۰,۰۰۰,۰۰۰	اندوخته توسعه و تکمیل
۳۰,۰۰۰,۰۰۰	مانده سود تقسیم نشده
۳۰,۰۰۰,۰۰۰	(ارزش ویژه هر سهم ۲,۵۰۰ ریال)
۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰	

فرض دیگر این است که قیمت معاملاتی روز سهام در بورس مبلغ

در حالتی که شرکت در سال بعد سود کمتری ببرد یا حتی زیان داشته باشد، تأسف بار خواهد بود.

پیشنهاد — برای رفع بخشی از مشکلات ناشی از ایرادات فوق، شاید بهتر باشد سهم جایزه براساس قیمت روز و آلتی به قیمت اسمی صادر شود. مثلاً در مورد مثالی که آورده شد، محاسبات به قرار زیر خواهد بود.

میزان افزایش سرمایه مورد نظر $\% 100 - \text{قیمت روز سهام } 5000$

$$100,000,000 = 20,000,000 \times 5$$

لذا به دارنده هر پنج سهم فعلی، یک سهم جایزه تعلق می‌گیرد و سرمایه تنها معادل $\% 20$ افزایش می‌یابد. بدینه است مابقی اندوخته تخصیص یافته به افزایش سرمایه، به حساب اندوخته صرف سهام منتقل خواهد شد. وضعیت قسمت حقوق صاحبان سهام در این حالت به شرح زیر خواهد بود.

ریال	سرمایه (یکصد و بیست هزار سهم ۱۰۰۰ ریالی)
۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰	اندوخته قانونی
۱۰,۰۰۰,۰۰۰	اندوخته احتیاطی
۱۰,۰۰۰,۰۰۰	اندوخته توسعه و تکمیل
۳۰,۰۰۰,۰۰۰	اندوخته صرف سهام
۸۰,۰۰۰,۰۰۰	(ارزش ویژه هر سهم ۴۰۸۳ ریال)
۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰	

در این حالت قیمت روز سهم از ۵۰۰۰ ریال به ۴۱۶۶ ریال کاهش می‌یابد.

در صورتی که سود شرکت در مبلغ ۵۰ میلیون ریال ثابت باشد، سود هر سهم مبلغ $\frac{۱}{۶}$ ریال، معادل $\frac{۱}{۶} \times ۱0\% = \frac{۱}{۶}\%$ قیمت اسمی و 10% قیمت روز خواهد بود.

نتیجه: دلیل اصلی افزایش سرمایه از محل صدور سهام جایزه، نپرداختن سود و اندوخته‌های آزاد به صورت نقدی و نگهداری منابع مالی در خود شرکت است و فرض این است که سهامدار با گرفتن سهم جایزه می‌تواند آنرا در بازار بفروشد و سود نقدی مورد انتظار خود را دریافت کند. بدین ترتیب، قیمت سهام در بازار به دلیل محدودیت تعداد سهام صادر شده سقوط نمی‌کند و بازده سهم در آینده نیز خیلی کم نخواهد شد و با توجه به انتقال قسمتی از اندوخته‌های آزاد به اندوخته صرف سهام (که عمولاً تقسیم نمی‌شود) عملأً از خروج منابع مالی از شرکت نیز جلوگیری خواهد شد. در ضمن سرمایه‌گذاران غیرحسابدار نیز به این ترتیب حساب جداگانه‌ای برای سودهای افسانه‌ای باز نخواهند کرد.

ورق بزیند

۵,۵ ریال برای هر سهم باشد. اگر قرار باشد سرمایه از محل مانده و اندوخته احتیاطی معادل صدرصد اضافه شود می‌خواهیم قیمت هم را بعد از اختصاص این به اصطلاح جایزه حساب کنیم.

طبعاً پس از این تصمیم، حقوق صاحبان سهام وضع زیر را خواهد شد:

ریال	رمایه (دویست هزار سهم یکهزار ریالی)
۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ندوخته قانونی
۱۰,۰۰۰,۰۰۰	ندوخته احتیاطی
۱۰,۰۰۰,۰۰۰	ندوخته توسعه و تکمیل
۳۰,۰۰۰,۰۰۰	ارزش ویژه هر سهم ۱,۲۵۰ ریال)
۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰	

نظر به اینکه هیچ انفاقی غیر از اینکه سهام به اجزای کوچکتری نسبی شده، روی نداده است قیمت هر سهم فعلی حداقل می‌تواند $\frac{۱}{۶}\times ۲۵۰ = ۴۱۶۶$ ریال باشد، مگر اینکه علت مطلوبیت قیمت جدید بتوان قیمت را مثلاً 5% بیشتر محاسبه کرد. این حالت که دست کم در ایران و تاکنون مورد عمل بوده است، از ایرادات زیادی است از جمله:

- ۱- در بسیاری از موارد اصلًا قیمت سهام کاهش نیافته است، یا گر کاهشی داشته در حد متناسب نبوده است.
- ۲- مردم به علت آشنا نبودن با مفاهیم حسابداری، سهم جایزه را عی حق جدید و نشانه وضعیت بسیار مطلوب شرکت تلقی کرده اند و قیمت سهام بعد از اختصاص جایزه گاه بیشتر از قبل نیز شده است.

۳- افزایش سرمایه به این صورت نرخ بازده سهام را در سالهای بعد شدت کاهش می‌دهد. اگر سودآوری شرکت موردنظر معادل ۵۰ میلیون ریال در سال باشد، قبل از افزایش سرمایه به هر سهم مبلغ ۵۰۰ ریال، عادل 50% قیمت اسمی و 10% قیمت روز، سود تعلق می‌گرفت ولی عد از افزایش سرمایه (که تأثیری در سودآوری شرکت ندارد) به هر سهم بیلیغ ۲۵۰ ریال، معادل 25% قیمت اسمی سود تعلق می‌گیرد. اگر قیمت وزبه ۲۵۰۰ ریال کاهش یافته باشد، بازده قیمت روز همان 10% باقی می‌ماند. البته اگر همه سهامداران سهام خود را نگه دارند، کسی ضرر نمی‌کند ولی وقتی سرمایه گذار جدیدی دست به خرید سهم (بعد از چنین فزایشی در سرمایه) بزند، بویژه با این توهمند که شرکت مثلاً در سال قبل 5% سود داشته و معادل صدرصد هم سهم جایزه پرداخته، آنگاه سال بعد بسیار دچار سخوردگی خواهد شد، زیرا اولًا از سهم جایزه خبری نیست و ثانیاً بازده، حتی روی سرمایه ثبت شده، بشدت کاهش یافته، حال آنکه سودآوری شرکت فرقی هم نکرده است. وضع این سرمایه گذار

ریال

۱۴۰,۰۰۰,۰۰۰	سرمایه (۲۰ هزار سهم ۱۰۰۰ ریالی)
۱۰,۰۰۰,۰۰۰	اندوخته قانونی
۸۰,۰۰۰,۰۰۰	اندوخته احتیاطی
۳۰,۰۰۰,۰۰۰	اندوخته توسعه و تکمیل
۸۰,۰۰۰,۰۰۰	اندوخته صرف سهام
۳۰,۰۰۰,۰۰۰	مانده سود تقسیم نشده
۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰	(ارزش ویژه هر سهم ۲/۹۱۶ ریال)

از لحاظ محاسباتی دلیلی برای پایین آمدن قیمت سهام از ۵۰۰۰ ریال سابق وجود ندارد. از لحاظ سودآوری نیز چون سرمایه در گردش افزایش می‌یابد (معادل ۱۰۰٪ سرمایه سابق و ۴۰٪ کل حقوق سابق صاحبان سهام) احتمال اینکه سودآوری نیز به مراتب افزایش یابد وجود دارد. در عین حال وضع ارزش ویژه، حقوق صاحبان سهام و نسبت حقوق صاحبان سهام به جمع داراییها نیز به مراتب بهتر خواهد شد.

۲- افزایش سرمایه از محل آورده نقدی یا مطالبات صاحبان سهام

روش فوق در شرایط افزایش سرمایه از محل مطالبات صاحبان سهام یا آورده نقدی آنان نیز انجام شدنی است. در این حالتها فرض می‌شود که سهامداران فعلی به همان نسبتی که در شرکت سهیمند، حق دارند به قیمت روز از سهام جدید خریداری کنند و طبیعی است تفاوت قیمت اسمی و روز سهام نیز به حساب اندوخته صرف سهام منتقل می‌شود. اتفاقاً در این مورد با توجه به اینکه یا وجه نقد به حساب شرکت واریز می‌شود (آورده نقدی) و یا مطالبات حال شده به صاحبان سهام پرداخت نمی‌شود (مطالبات) و مبلغ واریزی یا پرداخت نشدنی بسیار بیشتر از مبلغی است که به سرمایه اضافه می‌شود، بازده سهم عملاً افزایش خواهد یافت (گردش جوهر پیشتر معمولاً سودآوری را بیشتر می‌کند). در این حالت وضعیت قسمت حقوق صاحبان سهام به شرح زیر خواهد بود.

دنیاله سیستم شماره شناسایی واحد و کاربرد آن در نظام مالیاتی

وی در مرکز خدمات ماشینی وجود دارد و ثالثاً این نوع اطلاع رسانی صرفاً جهت کنترل اظهارنامه مودی به کار گرفته می‌شود و اطلاعات اصلی از طریق خود مؤید ارائه خواهد شد.
با استفاده از این روش، سیستم مالیاتی مجموعه عملی در ایران هرگز به اجرا گذاشته نشده بسادگی عملی خواهد بود.

تکمیل اطلاعات

با توجه به اینکه ممکن است با وجود ارسال اطلاعات مربوط به معاملات با درآمدهای مودی از طرف مبالغ مختلف، اطلاعات کافی از قبیل نشانی محل اقامات اصلی مودی در سوابق کامپیوتری وی موجود نباشد، به طوری که توان حوزه مالیاتی مودی را تعیین کرد در این صورت کافی است که با ارسال فرم مخصوص از طرف مرکز خدمات ماشینی، با یکی از منابع عملده مکاتبه کرد و کسری اطلاعات را دریافت نمود.

هم چنین لازم است واحد پیگیری در مرکز خدمات ماشینی جهت تعقیب شماره شناسایی های بدون اطلاعات تشکیل شود.

بالا فاصله موضوع معامله وی به مرکز خدمات ماشینی فرستاده می‌شود.

به همین ترتیب می‌توان سایر معاملات با درآمدهای مودی را بالا فاصله پس از وقوع یا ایجاد به پرونده وی در مرکز خدمات ماشینی منتقل کرد.

اطلاع رسانی

نکته درخور توجه اینکه در بسیاری از موارد، به جای حوزه مالیاتی مرکز خدمات ماشینی اولین دریافت کننده اطلاعات و نحوه آن با توجه به پیشرفت‌های تکنولوژیک در زمینه اطلاع رسانی اهمیت چندانی ندارد؛ زیرا به هر حال حوزه مالیاتی محل اقامات اصلی مودی از طریق مرکز خدمات ماشینی در

فواصل زمانی معین از جریان معامله یا ایجاد درآمد آگاه خواهد شد. نکه با اهمیت دیگر اینکه لزومی ندارد برای ارسال اطلاعات از منابع مختلف فرمها بیچیده و وضیح تهیه شود. تنها کافی است محلی برای درج شماره شناسایی و مبلغ معامله یا درآمد پیشینی شود زیرا اول آنچه معامله یا درآمد از شماره یا

نوع فرمها مشخص خواهد شد ثانیاً اطلاعات دیگر مودی، بقاعده با توجه به سابقه او در پرونده اصلی

نادرست ارائه کنند، حوزه مالیاتی خیلی زود متوجه می‌شود و فروشنده باید پاسخگو باشد. برای حلولگیری از فرار فروشنده‌گان از اعلام لیست خریداران عمدہ به سازمان مالیاتی می‌توان در قانون پیشینی کرد که علاوه بر اعلام فروشهای عمدہ هرگاه تعداد صورتحسابهای یک خریدار معین از جند فقره تجاوز کرد حتی اگر هر یک از آنها کمتر از حد نصاب تعیین شده باشد، باز هم فروشنده ملزم به ارسال لیست به وزارت دارایی باشد. چنانکه ملاحظه می‌شود با استفاده از شماره شناسایی واحد امکان فرار مودیان مالیاتی بخصوص در بخش مشاغل به حداقل ممکن خواهد رسید.

۴- باز هم فرض کیم که شخص مورد بحث دارای تعدادی سهم یا مقداری سهم الشرکه در یک یا چند شرکت باشد. در این صورت با ارسال لیست صاحبان سهام یا شرکای شرکت و سود متعلق به هر یک در پیان سال اطلاعات مربوط به این درآمد مودی نیز پرونده وی در مرکز خدمات ماشینی منتقل می‌شود.

۵- به همین ترتیب اگر فرض شود مودی مورد بحث ملکی را به احصاره دهد یا سرفصلی یا ملکی را معامله قطعی کند از طریق دفتر اسناد رسمی